

**FÖRSLAG TILL
MÅL OCH BUDGET 2023–2024
HANINGEALLIANSEN, 2022-11-28**

**Fullmäktiges vision och mål
Driftbudget 2023
Ekonomisk plan och investeringsbudget 2023–2026**

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Vision	3
1.2 Vår värdegrund	3
1.3 Politisk inriktning – politisk plattform	3
2. Kommunens verksamhetsstyrning	7
2.1 Mål- och resultatstyrning	7
2.2 God ekonomisk hushållning i kommunen	10
2.3 Kommunens kvalitetsstyrning	10
2.4 Intern kontroll	11
2.5 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning	11
3. Kommunfullmäktiges mål	13
4. Ekonomiska driftramar per nämnd och bolag	17
4.1 Kommunstyrelsen	19
4.2 Barn- och förskolenämnden	22
4.3 Grundskolenämnden	22
4.4 Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	23
4.5 Idrott- kultur- och fritidsnämnden	23
4.6 Socialnämnden	24
4.7 Stadsbyggnadsnämnden	25
4.8 Äldrenämnden	25
4.9 Finansförvaltning	26
4.10 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	26
5. Investeringsbudget för 2023 och plan för 2024–2026	27
5.1 Kommunstyrelsen	30
5.2 Barn- och förskolenämnden	31
5.3 Grundskolenämnden	33
5.4 Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	35
5.5 Idrott- kultur- och fritidsnämnden	36
5.6 Socialnämnden	38
5.7 Stadsbyggnadsnämnden	39
5.8 Äldrenämnden	40
5.10 Kommunala bolag: Tornberget AB	41
6. Ekonomisk plan 2024–2026	42
6.1 Resultatprognos	43
6.2 Balansprognos	43
6.3 Finansieringsanalys	44
7. Regler för ekonomi- och verksamhetsstyrning	45
7.1 God ekonomisk hushållning	45
7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval	45
7.3 Program för uppföljning och tillsyn av privata och kommunala utförare	48
7.4 Interna resultatenheter	50
7.5 Lokalförsörjning	51

7.6 Delegationsordning och attestreglemente	52
7.7 Drift- och investeringsbudget	53
7.8 Förvaltningsledningens rapporteringskyldighet	55
7.9 Uppföljning och återrapporering	56

1. Inledning

1.1 Vision

Haninge ska vara en attraktiv och inkluderande kommun som drivs av viljan att alltid bli bättre. Här ska personer med olika bakgrund och ambitioner ges möjlighet att utvecklas och förverkliga sina drömmar.

I Haninge ska företag växa och människor finna bostad, arbete och livskvalitet. Vi ska bygga ett långsiktigt hållbart samhälle och värna miljön för att ge trygghet till kommande generationer. Barn och unga i Haninge ska ha framtidstro och förberedas för framgångsrika liv.

Vi ska vara en kommun där varje individ känner trygghet genom livets alla skeden. Omsorgen ska vara både nära och närvarande genom att medborgarna är delaktiga. I Haninge ska vi bygga ett samhälle där vi ser, stödjer och tar hand om våra medmänniskor efter var och ens behov.

1.2 Vår värdegrund

All verksamhet som bedrivs i Haninge kommun vilar på en tydlig värdegrund. Värdegrunden säkerställs genom att varje medarbetare vet vad Haninge kommun står för. Haninge kommuns värdegrund är att:

- Verksamheten präglas av långsiktigt hållbar utveckling med fokus på människa och samhälle.
- Ständigt arbeta för medborgarna samt förbättra och utveckla verksamheten utifrån uppdraget med ansvar för helheten.
- Bemöta våra medborgare med professionalitet och respekt.
- Värna om kommunens resurser genom god ekonomisk hushållning där medarbetaren utgör vår viktigaste tillgång.

1.3 Politisk inriktning – politisk plattform

Haningealliansen genomsyras av de tidlösa värdena om frihet och ansvar. Vi tror på människans drivkraft och vilja att bestämma över sitt eget liv. Med rätten att följa sina drömmar följer också ett ansvar att inte skada andra. Politikens uppgift är inte att styra människor utan att värna deras frihet samtidigt som ett tryggt rättssamhälle kan upprätthållas. Vår människosyn grundar sig i alla människors okränkbara värde. Varje människa har rätt att bli bedömda utifrån sin person och sina handlingar. I vårt samhälle är det viktiga inte vad du heter eller varifrån du kommer, utan vad du gör och vart du är på väg.

Kommunen ska prioritera en långsiktigt hållbar ekonomi för det ger förutsättningarna för alla andra prioriteringar. Haninge står inför stora utmaningar med anledning av omvärldsläget och en kommande lågkonjunktur. Det kommer kräva ett stabilt och tydligt politiskt ledarskap som prioriterar för Haningebornas bästa. Löftet till invånarna får aldrig vara så utsträckt att det undergräver politikens förmåga att leverera sitt grundläggande uppdrag. Vår syn på politiken börjar i dess kärna, men den lägger också ett ansvar på invånarna att själva och tillsammans söka lösningar och vägar framåt. Samhället är större än politiken.

Politikens uppgift är att prioritera. Ett särskilt fokus under mandatperioden ska riktas på några av kommunens viktigaste utmaningar. Det finns naturligtvis ambitioner om att bibehålla och utveckla kvaliteten även i de verksamheter som inte direkt berörs av denna

politiska plattform, men vi anser att det är av största vikt att i både ord och handling göra de prioriteringar som vi anser är avgörande för kommunens goda utveckling.

Vår politiska plattform för mandatperioden 2023–2026 prioriterar följande områden:

Ett tryggare Haninge

Tryggheten är vår tids stora frihetsfråga. Det offentliga rummet ska tas tillbaka till hederliga invånare och resurser ska läggas på uthålliga åtgärder som bidrar till minskad kriminalitet och ökad trygghet. Dessa ska identifieras i ett särskilt trygghetsprogram. Säkra stråk mellan platser i kommunen ska växa fram för bättre resursanvändning och ökad mätbarhet i trygghetsarbetet.

Även om det primärt är Polismyndighetens uppgift att upprätthålla ordningen på allmän plats har kommunen ett omfattande ansvar för invånarnas trygghet i det offentliga rummet. Till dess att Polismyndigheten får tillräckliga personella resurser ska kommunen stödja dem i detta arbete genom kommunala ordningsvakter.

De kommunala ordningsföreskrifterna utgör ett viktigt verktyg för att skapa ordning och trygghet på offentlig plats. Dessa ska kompletteras i syfte att ge Polismyndigheten verktyg för att arbeta mot illegala bosättningar och organiserad människohandel.

Förebyggande åtgärder mot kriminalitet bland unga ska också prioriteras med ett särskilt fokus på unga i riskzonen. Haningealliansen har som mål att Haninge inte ska ha några utsatta områden 2030. Ett förortsluft är ett lyft för hela Haninge. Vi vill underlätta för människor att stärka sitt lokalsamhälle genom modern utbildning, företagande för fler jobb och att prioritera fritidsatsningar för barn, unga och personer med funktionsvariationer. Tidiga insatser till rätt personer kan spara mänskligt lidande och enorma samhällskostnader. Den viktigaste förebilden för dessa barn är föräldrar som går till jobbet och tar sitt föräldraansvar.

Stöd ska ges till kvinnor och män som drabbas av våld eller hedersförtryck i sitt hem eller i sin omgivning. Därför är det viktigt att se över möjligheterna till ett utökat samarbete med de olika aktörerna som arbetar med våldsutsatta kvinnor och män. Det är viktigt att säkerställa att eventuella utbetalningar av ekonomiskt stöd sker till den som är utsatt.

Utbildning

Inget har en större långsiktig utjämnande effekt vad gäller livschanser än en fungerande skolgång. Ingen välfärdspolitik kan fullt ut kompensera det som går förlorat i varje enskilt skolmisslyckande. Haninge ska vara en kommun präglad av social rörlighet och skolan spelar en helt avgörande roll för möjligheterna att bryta ett utanförskap som går från en generation till nästa. Dessa möjligheter ska finnas även senare i livet genom en vuxenutbildning och SFI präglad av god kvalitet och ansvar för den enskilde.

Fler behöriga lärare och mindre administrativa bördor ska ge mer tid till elevernas utbildning. Den politiska styrningen av skolan ska i högre grad styras av konkreta mål och i mindre utsträckning av enskilda uppdrag. Haninges lärare gör ett fantastiskt jobb men de måste ges förutsättningar att vara lärare och ledare.

I Haninge kommuns skolor ska det vara fokus på kunskap där varje elev ges förutsättningar att nå sin fulla potential. Ordning och reda i klassrummen med gemensamma ramverk för

ordningsregler med en tydlig konsekvenstrappa. Ej uppnådd straffbarhetsålder ska inte utgöra ett generellt hinder för att polisanmäla elev som begår brott.

Våra skolmiljöer behöver tryggas och anpassas för alla elever, inklusive de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) eller andra funktionsvariationer. Samarbetet mellan socialtjänsten och skolan behöver förstärkas. Elevernas psykiska och fysiska hälsa ska få större uppmärksamhet under mandatperioden.

Haninges gymnasie- och vuxenutbildningar behöver i högre utsträckning integrera näringslivet genom allt från arbetsplatsförlagd praktik till gemensamma investeringar i utbildningar. Elever som lägger ner tid i Haninges utbildningar ska få valuta för denna.

Jobb och näringsliv

Målet med offentligt finansierad utbildning är att den leder till bildning, arbete och egenförsörjning som bidrar till nya skatteintäkter och minskade bidragskostnader. Varje krona som går till bidrag till den som kan arbeta hade kunnat gått till skolan, äldreomsorgen eller att sänka invånarnas skattebörd. Egen försörjning ska alltid gå före bidrag. Vår uppgift är att skapa så goda förutsättningar som möjligt för företag att etablera sig och växa. Detta skapar fler arbetsplatser och en positiv utveckling av hela kommunen. Vi vill uppnå en politik för utbildning, arbete och näringsliv som skapar en positiv spiral.

För de som ändå inte lyckas med skolan ska kommunens insatser präglas av stora möjligheter och tydliga krav. Det yttersta skyddsnet som ekonomiskt bistånd utgör ska inte kunna utnyttjas av den som kan arbeta. Höga förväntningar och krav på deltagande i de insatser som kommunen erbjuder ska kombineras med ett effektivt arbete för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsfusk.

Fler arbetsplatser skapas av fler företag. En tydlig strategi behöver tas fram för hur och var företagsetableringar ska underlättas och vilka branscher som är lämpligast för att matcha befintligt arbetskraftsutbud och en önskad utveckling. Kommunen ska möta företagets behov av snabb och effektiv service vid expansion och nyetablering genom bättre service och snabbare myndighetsutövning. Kommunen ska se över alla möjligheter för att stimulera det lokala näringslivet.

Samhällsbyggnad

Ett omtag behöver göras i samhällsbyggnadsprocessen med tydliga prioriteringar i detaljplanearbetet. Bostadsbyggandet är en väsentlig del när vi utvecklar Haninge, men det är viktigt att inte bara fokusera på antalet bostäder utan också på hur och var de nya bostäderna byggs. Nya omgivningar ska formges effektivt samtidigt som naturmiljöer och kulturhistoriska byggnader generellt ska värnas. Den generella inriktningen ska vara att större tonvikt läggs vid småhus. Det är viktigt med blandade boendeformer.

Invånarna ska känna sig trygga i Haninges offentliga miljöer. En central del i att öka trivseln och tryggheten är att underhålla offentliga ytor och lokaler, exempelvis upprustning och underhåll av parker, planteringar, aktivitetsytor och torg. Haninges befintliga stadsmiljöer har minst sagt stor potential att utvecklas. Därför vill vi genomföra ett stadsmiljölyft för att skapa mervärde för de som bor i kommunen.

Nya bostadsprojekt ska sammankopplas med säker trafikplanering. Kommunen måste prioritera trafiklösningar för att lösa de växande trängselproblemen som skapas av ett växande Haninge, exempelvis genom åtgärder vid Gudöbroleden, Handens sjukhus och en

ny dragning av Stavs väg. Våra bostadsområden ska också ha plats för bilen där vi säkerställer goda parkeringsmöjligheter och god trafikframkomlighet. Det är helt avgörande att utveckling av samhällsservice och infrastruktur sker i takt med fortsatt bostadsbyggande. Boende för äldre och personer med funktionshinder ska finnas med tidigt i planeringen. Även barnperspektivet är viktigt att ha med i processen för att säkra en trygg och trivsamt boendemiljö

Kommunen behöver vara pådrivande i regionala frågor som berör Haninge, inte minst vad gäller kollektivtrafik, cykelvägar och byggandet av ett nytt närsjukhus. Det är helt avgörande för vårt fortsatta bostadsbyggande att det finns nödvändig infrastruktur och samhällsservice innan vi bygger nya bostäder. Hela Haninge måste fungera.

Sven Gustafsson

Nicole Forslund

Martin Strömwall

Moderaterna

Liberalerna

Kristdemokraterna

HANINGE ALLIANSEN

POLITISK PLATTFORM

2. Kommunens verksamhetsstyrning

Haninge kommuns verksamhetsstyrning bygger på kommunens vision och värdegrund. Styrningen syftar till att stödja kommunens arbete med att använda befintliga resurser effektivt och tillhandahålla tjänster av god kvalitet.

För att uppnå bästa effektivitet och nytta krävs ett kommungemensamt agerande och koncernövergripande synsätt. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har därför ett särskilt ansvar att samordna nämnderna och förvaltningarna samt kommunala bolagen.

Verksamhetsstyrningen är en del av den kommunala styrningen och som inkluderar kvalitetsstyrning och mål- och resultatstyrning. Kvalitetsstyrning är ett arbete som sker i årliga processer men även dagligen med ständiga förbättringar. Mål- och resultatstyrningen fokuserar på långsiktiga mål och resultat. I nedanstående bild förklaras skillnaderna översiktligt.

Verksamhetsstyrning

KVALITETSSTYRNING

Syfte:

Skapar löpande utveckling genom ständiga förbättringar i verksamheterna

Tillvägagångssätt:

Identifierar förbättringsområden och avvikelser. Systematisk uppföljning sker löpande

Nytta eller effekt:

Omedelbara aktiviteter eller aktiviteter på längre sikt för att justera kvaliteten där service och tjänster inte når accepterad nivå

MÅL- OCH RESULTATSTYRNING

Syfte:

Bidra till att uppfylla fullmäktiges mål och samlar organisationen inför större övergripande förändringar

Tillvägagångssätt:

Prioritera långsiktiga mål, besluta ekonomiska ramar och finansiering. Följa upp resultat och bedöma om mål uppfyllts

Nytta eller effekt:

Fokus på aktivitet och resultat för att nå fullmäktiges mål

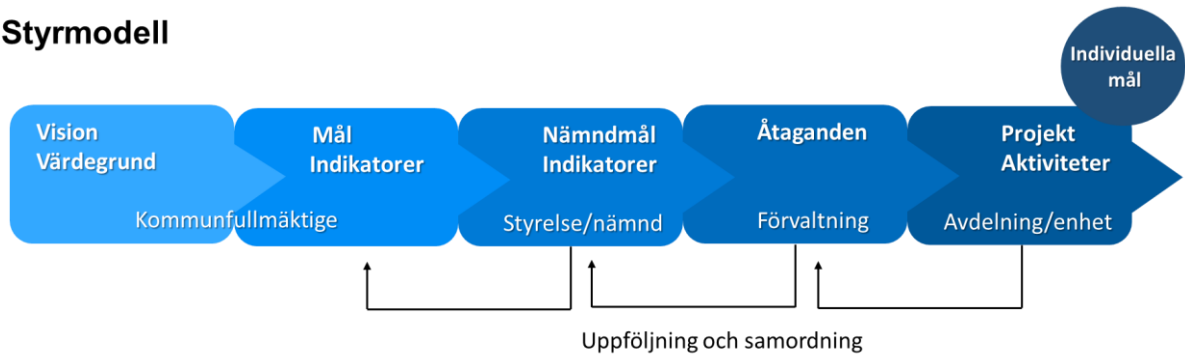
2.1 Mål- och resultatstyrning

Genom de mål som antagits av kommunfullmäktige ska kommunen arbeta för att uppnå kommunens långsiktiga vision. De förändringar som ska uppnås under mandatperiod följs upp med stöd av fullmäktiges indikatorer med målvärden som sträcker sig över en mandatperiod. Utifrån nämndmålen, det vill säga nämndens prioriteringar för perioden formuleras åtaganden, aktiviteter och projekt i förvaltningar och bolag. På så vis säkerställs att kommunfullmäktiges mål får genomslag i hela organisationen och att kommunkoncernen strävar i samma riktning.

Arbetet med mål- och resultatstyrningen sker genom den styrmodell som illustreras i bilden nedan.

Styrmodell

Kommunfullmäktiges vision och värdegrund

Det finns en vision i kommunen som omfattar hela kommunen. En vision är ett önskat läge som kommunen vill uppnå på lång sikt. Visionen finns i Mål och budget. Nämnder, andra politiska organ och verksamheter ska inte formulera egna visioner.

Värdegrunden är ett gemensamt förhållningssätt som handlar om vad kommunen tycker är rätt, önskvärt och viktigt att leva upp till. Värdegrunden gäller alla kommunens verksamheter. För flera verksamheter ska även en nationell värdegrund beaktas. Äldrenämnden har därför fastställt en lokal värdegrund utifrån kraven i socialtjänstlagen.

Kommunens helägda bolag kan ha egna visioner eller värdegrunder om det inte strider mot kommunens vision och värdegrund.

Kommunfullmäktiges mål med indikatorer

Utöver den politiska plattformen som pekar ut de övergripande prioriteringar för mandatperioden ska fullmäktige fastställa mål som omfattar hela kommunen. Kommunfullmäktiges mål, indikatorerna och målvärdena gäller för hela mandatperioden och omfattar olika områden som kommunfullmäktige anser behöver särskild styrning. Detta innebär att all kommunal verksamhet inte omfattas av fullmäktiges mål och att alla mål inte omfattar all kommunal verksamhet. Fullmäktiges mål finns i Mål och budget.

Målen har en bredare ansats än den politiska plattformen men är underställda prioriteringarna som görs i denna. För att få en tydlig styrning måste målen vara tydliga och inte öppna för tolkningar. Målen ska vara möjliga att uppnå och inte uppfattas som en vision. Målen ska peka ut en önskad förändring eller utveckling som ska uppfyllas under mandatperioden.

Målen ska inte vara en definition av ett lagkrav, om det inte handlar om en högre ambitionsnivå än det som lagen anger. Målen ska anpassas utifrån kommunens ekonomiska förutsättningar.

Varje mål i fullmäktiges mål och budget följs upp med indikatorer som har som sträcker sig över en mandatperiod. Målvärdet ska vara realistiskt att uppnå. Indikatorerna ska kunna påverkas av kommunens verksamheter och vara valida, vilket innebär att de ska belysa det som målet syftar till.

Indikatorer ska vara vedertagna, det vill säga bygga på kunskap och beprövad erfarenhet. De ska mätas på ett tillförlitligt sätt i system som samlar in data på ett likartat sätt år efter år. Indikatorer kan med fördel finnas tillgängliga och publicerade i offentliga dataregister vilket ökar transparensen och skapar förutsättningar för jämförelser med andra kommuner och myndigheter. De bör mätas årligen och ett utfall presenteras senast vid årsredovisningen för aktuellt år. Vid uppföljning av indikatorer ska utvecklingstrenden anges tillsammans med en bedömning om målen är på väg att uppfyllas. Vid sista uppföljningen för mandatperioden ska en bedömning göras om målen har uppfyllts eller inte. Analys av indikatorer för målet blir grunden för att följa upp effekten av verksamheternas arbete och kommunens måluppfyllelse.

I uppföljningar bedöms om fullmäktiges mål har uppfyllts helt, delvis uppfyllts, eller inte uppfyllts. Indikatorer är en del av bedömningen av kommunens måluppfyllelse för respektive mål som ska sammanvägas med andra kvalitativa och kvantitativa resultat.

Utöver Mål och budget har fullmäktige fastställt långsiktiga mål för kommunen som finns i övergripande planer och program.

Kommunfullmäktiges politiska uppdrag

Kommunfullmäktiges uppdrag ska utgå ifrån politiska prioriteringar och ska komplettera kommunfullmäktiges mål och styrdokument. Uppdragen kan användas när övriga styrsignaler inte är tillräckliga så som mål, indikatorer, budgetram och styrdokument.

Uppdrag ska genomföras under mandatperioden eller under en kortare tid. Fullmäktiges uppdrag anges i första hand i Mål och budget. Under året kan fullmäktige ge både kommunstyrelsen och nämnder löpande nya uppdrag. Av beslutet ska det framgå på vilket sätt finansiering och återrapportering ska ske.

Uppdrag ska vara specifika och avgränsade samt ha ett tydligt syfte. Uppdrag ska inte avse verksamhet av löpande karaktär eller sådant som styrs av lagkrav.

Uppdrag till bolagen ges i form av ägardirektiv.

Nämndmål för nämnd och bolag

Nämnderna och bolagen ska formulera nämndmål, det vill säga prioriteringar som anger hur de konkret ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges mål och utveckla den egna verksamheten inom ramen för dess ansvarsområde. Nämndmålen kan vara långsiktiga och omfatta hela mandatperioden men bör max vara 1–2 till antalet för vart och ett av de kommunfullmäktige mål som nämnden anser sig kunna bidra till. Nämnden har utöver detta möjlighet att formulera egna nämndmål för verksamheten utifrån nämndens ansvarsområde. Antalet nämndmål bör inte överstiga 5 totalt då för många styrsignaler kan resultera i minskad tydlighet och effekt.

Nämndmål ska formuleras som ett VAD, det vill säga vad som ska uppnås, utifrån vad nämnden ska bidra med för att kommunfullmäktiges mål ska uppfyllas. Nämndmål beskriver det nämnden vill utveckla, förändra eller förbättra inom sitt verksamhetsområde i relation till ett specifikt kommunfullmäktigemål. Nämnden har även möjlighet att formulera nämndmål för den egna verksamheten som inte är direkt kopplade till ett

fullmäktigemål utan som avser att möta ett utvecklingsbehov inom nämndens ansvarsområde.

Nämnden ska i framtagandet av nämndmål beakta att effekten av dessa bör kunna följas upp genom kommunfullmäktiges indikatorer.

Nämnden eller bolaget kan besluta om ytterligare indikatorer för att följa upp nämndmålen, både de som ska bidra till fullmäktiges mål och den politiska plattformen, men även de som riktar sig till den egna verksamheten. Dessa indikatorer ska uppfylla samma kriterier som för kommunfullmäktiges indikatorer och vara begränsade till antalet. Alla indikatorer ska ha målvärden som sträcker sig över en mandatperiod

Nämnden ska årligen fastställa en Nämndplan som omfattar nämndmål och budget. Nämndmål och indikatorer med målvärden gäller för hela mandatperioden men kan vid behov revideras i arbetet med nämndplanen. Verksamheternas uppföljning och återrapportering utgår ifrån nämndplanen och fokuserar på de nämndmål och indikatorer som fastställts av aktuell nämnd.

Planering i förvaltningar och bolag

Utifrån politiska styrsignaler från kommunfullmäktige, styrelser och nämnder fortsätter den strategiska planeringen av hur styrningen ska genomföras i förvaltningar och bolag. Det innebär att identifiera de områden och uppdrag där resultat förbättras och genomförande effektiviseras genom att kommunkoncernen samarbetar. Genomförandet kan göras som löpande arbete i förvaltningar eller i processer. Portföljstyrning används som ett verktyg när det finns behov av att samordna samtliga projekt som påverkar varandra för att skapa en helhetsbild.

2.2 God ekonomisk hushållning i kommunen

God ekonomisk hushållning i Haninge kommun innebär att finansiella strategiska mål formuleras, beslutas och uppnås samt att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsenligt och effektivt. God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomin både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv. 2021 fastställdes kommunens riktlinje för god ekonomisk hushållning av kommunfullmäktige. Riktlinjen finns på kommunens hemsida.

2.3 Kommunens kvalitetsstyrning

Kvalitetsarbete är att kontinuerligt arbeta med utveckling och förbättringar inom alla verksamheter. Det är ett arbete som sker i årliga processer men även i det dagliga arbetet med ständiga förbättringar. Om en verksamhet inte når en accepterad kvalitetsnivå krävs insatser på både kort och lång sikt för att justera kvaliteten.

Kommunens kvalitetspolicy fastställdes av kommunstyrelsen i december 2017. I kvalitetspolicyen har kommunen definierat vilken kvalitet som utmärker kommunens tjänster och vad medborgarna kan förvänta sig. Haninge har fyra kvalitetskriterier som är:

- **Bemötande:** Vi bemöter våra medborgare med stor lyhördhet.
- **Inflytande:** Vi ger våra medborgare inflytande över verksamheten i så stor utsträckning som möjligt.
- **Tillgänglighet:** Vi har korta svarstider och god nåbarhet. Vi beaktar tillgänglighetsaspekter för att underlätta för personer med funktionsnedsättning.

- Trygghet: Tydliga beskrivningar av vad medborgare kan förvänta sig, skapar största möjliga trygghet.

Varje förvaltning och bolag ska ta fram en årsberättelse som rapporteras till nämnden eller styrelsen före månadsskiftet 31 maj året efter. Kvalitetspolicyn finns på kommunens hemsida.

2.4 Intern kontroll

Intern kontroll är ett verktyg både för att kunna styra och för kontroll och tillsyn. Den interna kontrollen syftar till att:

- Mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs.
- Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig.
- Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva.
- Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas.

Den interna kontrollen syftar även till att ta fram förslag till förbättringar och förändringar av verksamheten.

Den interna kontrollen är och ska vara en integrerad del av verksamheternas dagliga arbete. Det handlar om att ha en god kontrollmiljö genom tydlighet, ordning och reda, att ha kontroll över och veta hur det går i verksamhet och ekonomi, att rutiner finns och att processer fungerar som avsett.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (KF 2013-09-09, §132). Till reglementet finns riktlinjer som förtydligar och anger hur olika moment ska göras. I reglementet beskrivs ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelse, nämnd, bolag och förvaltningar. Respektive nämnd är ansvarig för att den interna kontrollen fungerar samt att regler och rutiner utarbetas, efterlevs och följs upp. Krav ställs på att varje nämnd ska göra en riskanalys som grund för sin interna kontrollplan. Internkontrollplanen ska innehålla mätbara kontrollmoment. Planen är ettårig och ska fastställas av respektive nämnd. Internkontrollplanerna ska följas upp och åiterrapporteras till nämnd.

Reglementet för intern kontroll finns på kommunens webbsida tillsammans med övriga styrdokument.

2.5 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning

Det politiska ansvaret

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ som fattar beslut om mål och fördelar ekonomiska ramar utifrån politiska prioriteringar. Den tilldelade ramen ska rymma nämndernas/bolagens verksamhet under budgetåret. Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ och svarar för samordning och tillsyn av nämnderna.

Nämnderna och styrelserna ska genomföra verksamheten utifrån fullmäktiges mål och uppdrag, följa upp och åiterrapportera enligt direktiv. Kommunens styrdokument ska beaktas i nämndernas och styrelsernas arbete. Respektive nämnd ansvarar inför kommunstyrelse och kommunfullmäktige för att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrids.

Övriga politiskt tillsatta organ styrs av fastställt reglemente eller särskilda direktiv.

Förvaltningarnas ansvar

Kommundirektören är chef över och leder förvaltningschefernas arbete med de kommundemensamma frågorna. Förvaltningscheferna och VD för kommunens bolag (Tornberget AB, Haninge Bostäder AB) ingår i kommundirektörens ledningsgrupp. Kommundirektören är också förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen.

Förvaltningschefens uppdrag är att leda förvaltningens arbete. Förvaltningschefen har även ett ansvar för kommunen som helhet och att genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Varje förvaltningschef utser en förvaltningsledning vars uppgift är att:

- Verkställa beslut
- Understödja det politiska styrsystemet, så att dess intentioner och värderingar får genomslag.
- Tydliggöra ansvar och befogenheter i organisationen.
- Se till att information och kommunikation fungerar både i och utanför förvaltningen.
- Initiera och uppmuntra till utvecklingsinsatser och i övrigt skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

Kommunens anställda verkar för att uppfylla målen genom att fatta verksamhetsbeslut inom ramen för resurser och kompetens. Respektive chef är ytterst ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och politiska mål.

3. Kommunfullmäktiges mål

Haninge kommun tillämpar mål- och resultatstyrning. Kommunen har nio mål som följs upp med indikatorer och målvärden som sträcker sig över hela mandatperioden. Målen omfattar rubrikerna Tryggare invånare, En skola med fokus på kunskap och studiero, En meningsfull fritid för invånarna, Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning, Ordning och reda i ekonomin, Målinriktat miljöarbete, Attraktiva bostäder och närmiljö, Hög kvalitet i kommunens tjänster samt En attraktiv arbetsgivare. Fullmäktiges mål utgör tillsammans med den politiska plattformen den övergripande styrningen av kommunen där den politiska plattformen pekar ut de högsta prioriteringarna och fullmäktiges mål visar den övergripande styrningen.

Mål 1. Trygga invånare

Tryggheten är vår tids stora frihetsfråga. Det offentliga rummet ska tas tillbaka till hederliga invånare och resurser ska läggas på uthålliga åtgärder som bidrar till minskad kriminalitet och ökad trygghet. Kommunen har som mål att Haninge inte ska ha några utsatta områden 2030.

Mål 1 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Anmälda brott om skadegörelse, per 1 000 invånare	33,1				27
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	80				86
Ungdomars upplevda trygghet i sitt bostadsområde	68				78

Mål 2. En skola med fokus på kunskap och studiero

Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Skolor i Haninge kommun ska präglas av tydliga regler och fokus på trygghet, resultat och studiero.

Mål 2 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, andel (%)	71,4				80
Gymnasieelever med indraget studiestöd pga. ogiltig frånvaro, andel (%)	*14,9				7,5
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	81,3				90

Gymnasieelever med behörighet till universitet och högskola inom 3 år, andel (%)	48,3				55
Gymnasieelever med examen inom 3 år, andel (%)	*65				70
Antal inskrivna barn per årsarbetare i förskolan, kommunal regi	*5,9				**

* Utfall för 2021, statistik för 2022 saknas

** Målvärde beslutas i början av 2023

Mål 3. En meningsfull fritid för invånarna

Ett rikt fritidsliv bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Hälso perspektivet ska finnas med i kommunala verksamheter för att främja ett hälsosamt Haninge.

Mål 3 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)	Utfall 55				59
Elever i grundskolan som sällan eller aldrig deltar i idrottsaktiviteter på sin fritid	*21,8				15
Medborgarnas nöjdhet med idrotts- och friluftsanläggningar	**				Bibehåll
Andelen ungdomar som upplever att tillgången till kulturaktiviteter är god (%)	*62,5 Utfall 60,3				65
Andelen ungdomar som upplever att tillgången till idrottsaktiviteter är god (%)	*79 Utfall 78				85

*Målvärde för 2021

**Första mätning har inte redovisats, utgångsvärde 2022 kommer slutet av året. Målvärden kan justeras när utgångsvärdet finns.

Mål 4. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta vara på de förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla hög kvalitet. Fler företag ger fler jobb, som leder till mindre

bidragsberoende. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet.

Mål 4 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Nöjd kund index för företagare (NKI)	*78				80
Arbetsplatskvot	0.66				0,68
Kostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv	*1 484				1200
Sammanfattande omdöme företagsklimat (index 1-6 Svenskt näringsliv)	3,32				3,7
Företagsklimat bygglov NKI	*71				74

*Målvärde för 2021, statistik för 2022 saknas

Mål 5. Ordning och reda i ekonomin

Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt.

Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per skattekrona. Kommunens ekonomi ska långsiktigt stärkas med ökad självfinansiering av investeringar. På sikt ska kommunalskatten sänkas.

Mål 5 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Resultat av skatteintäkter och statsbidrag (%)	*11,3				3,0
Låneskuld per invånare (tkr)	**42,2				58,6

*Utfall 2021

**Prognos 2022

Mål 6. Målinriktat miljöarbete

Kommunen ska ha en tydlig styrning mot ambitiösa miljömål. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närmommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.

Mål 6 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Utsläpp av växthusgaser från kommunens resor och transporter (ton)	**288				0
Energianvändning i kommunala lokaler och bostäder (kWh/m2)	*127				117
Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling (%)	**32				35
VA-utbyggnad i omvandlingsområden					290

*Målvärde för 2021, statistik för 2022 saknas

**Utfall 2021

***Utgångspunkt är utbyggnadsplanen i Vatten- och avloppsplanen som beslutades av kommunfullmäktige 2020-09-14.

Mål 7. Attraktiva bostäder och närmiljö

Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågsstationerna ska prioriteras. Samtidigt ska Haninges olika unika miljöer för attraktivt boende utvecklas. Nybyggnation av bostadsrätter och ägda boenden ska prioriteras.

Mål 7 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Bostäder med äganderätter, antal/1000 inv.	*142				142
Bostäder med bostadsrätt, antal/1000 inv.	*143				143

*Utfall för 2021, statistik för 2022 saknas

Mål 8. Hög kvalitet i kommunens välfärdstjänster

Invånarna ska uppleva hög kvalitet i kontakt med kommunen. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster.

Konkurrensutsättning bidrar inte bara till högre ekonomisk effektivitet utan också till en ömsesidig strävan till att höja kvaliteten.

Mål 8 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - bra bemötande, andel (%)	46				60
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - bra bemötande, andel (%)	69				76

Mål 9. En attraktiv arbetsgivare

Genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter behöver kommunen attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur.

Mål 9 Resultatindikatorer	2022	2023	2024	2025	2026 Mål
Medarbetarengagemang (HME)	*79				83
Sjukfrånvaro (%)	**7,9				6,5
Frisknärvaro, andel med 0-5 sjukdagar (%)	**53				60

*Utfall för 2022

**Utfall för 2021, statistik för 2022 saknas

4. Ekonomiska driftramar per nämnd och bolag

Varierade skatteintäkter och kostnader kopplade till volymförändringar visar att en god ekonomisk hushållning är nödvändig för att på såväl kort som lång sikt ha en budget i balans med goda marginaler vilket skapar utrymme för nödvändiga investeringar. Ett resultat bör vara motsvarande minst två procent av kommunens samlade skatteintäkter och generella statsbidrag.

För 2023 budgeteras ett resultat på 107,4 mnkr, vilket motsvarar 1,8 procent av kommunens budgeterade skatteintäkter och generella statsbidrag.

Totalt beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag för 2023 till 6 132,4 mnkr. Beräkningen utgår från skatteprognosen från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) daterad 2022-10-20. Budgeterade skatteintäkter och generella statsbidrag är 439,2 mnkr högre än budget för 2022. Prognosen bygger på en oförändrad skattesats på 19,68 kr.

SKR:s prognos utgår i grunden från en befolkningsökning enligt rikssnittet. Då Haninge växer snabbare än rikssnittet har befolkningsökningen justerats till en ökning med cirka 2 000 invånare från den 1 november 2021 till 1 november 2022. Ovanstående ingår i budgeterade skatteintäkter och generella statsbidrag på 6 132,4 mnkr.

Med ett budgeterat resultat på 107,4 mnkr, budgeterade skatteintäkter och generella statsbidrag på 6 132,4 mnkr samt budgeterade verksamhetskostnader som beräkningsgrund summeras de fördelade budgetramarna för 2023 till 6 039,0 mnkr. För 2022 var motsvarande sammanlagda ram för verksamhetskostnader 5 541,1 mnkr. Förändringen i ramar mellan åren är en ökning med totalt 497,9 mnkr. Finansförvaltningens ram har ökat med 74,5 mnkr på grund av ökade pensionskostnader 2023, vilket ingår i den totala ökningen mellan åren.

Tornberget höjer hyrorna till kommunen 2023 med i snitt 8,0 procent, exklusive kapitalkostnader för nya investeringar 2022–2023. Den kraftiga hyresökningen är en konsekvens av inflation som leder till ökande räntor och elkostnader. Hyran och dess förändring mellan åren kan dock skilja mellan olika typer av verksamhetslokaler. De föreslagna budgetramarna för respektive nämnd bygger på en bedömning av kostnaderna för hyres-, volym- och verksamhetsförändringar.

Tabell driftbudget ramar 2023

Nämnder, styrelser	Mål och Budget 2022	Ram-förändring	Kompletterad budget 2023
KF-reserv inkl volymreserv	15 000	-10 000	5 000
KS-reserv	0	15 000	15 000
Kommunstyrelsen	277 400	46 100	323 500
Södertörns upphandlingsnämnd	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd	0	0	0
Valnämnd	4 500	-4 400	100
Revision	1 600	0	1 600
Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnd	20 000	-20 000	0
Äldrenämnd	862 000	14 500	876 500
Socialnämnd	1 070 000	55 400	1 125 400
Stadsbyggnadsnämnd	185 000	24 600	209 600
Grund- och förskolenämnd	2 225 000	-2 225 000	0
Barn- och förskolenämnd	0	1 036 000	1 036 000
Grundskolenämnd	0	1 414 400	1 414 400
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	516 000	-516 000	0
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd	0	566 900	566 900
Idrotts- och fritidsnämnd	161 100	-161 100	0
Kultur- och demokratinämnd	87 000	-87 000	0
Idrotts- kultur och fritidsnämnd	0	274 000	274 000
Finansförvaltning	116 500	74 500	191 000

Totalt	5 541 100	497 900	6 039 000
Skatteintäkter och generella statsbidrag	-5 693 200	-439 200	-6 132 400
Finansnetto	-14 000		-14 000
Resultat	-166 100	-58 700	-107 400
Resultat %	2,9%		1,8%

Tabellen redovisas i tusentals kronor (tkr)

4.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. I kommunkoncernen ingår kommunen och de kommunala företagen som kommunen har ett bestämmande inflytande i. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för kommunkoncernens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunstyrelsen leder och samordnar planering och uppföljning av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation inom kommunkoncernen upprätthålls.

Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över nämnders och gemensamma nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i stiftelser och kommunalförbund.

Kommunstyrelsen ska utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrdokument för kommunkoncernen.

Kommunstyrelsen ansvarar för de uppgifter som åligger kommunstyrelsen enligt lagstiftning och detta reglemente. Kommunstyrelsen ansvarar för uppgifter som inte särskilt ålagts annan nämnd utifrån lag, författning eller genom beslut i fullmäktige.

Driftbudget för Kommunstyrelsen

Ekonomisk ram 2023: 323 500 tkr

Ett samhällsbyggnadsutskott inrättas under kommunstyrelsen med ansvar för strategisk planering, markanvisningar, exploateringsavtal, detaljplaner och gatukostnader. Utskottet kommer att ha en beredande funktion och en beslutande funktion utifrån kommunstyrelsens delegation.

Arbetet med trygghetsskapande åtgärder med fler trygghetskameror på otrygga offentliga platser ska intensifieras. Likväl arbetet med att skapa trygga gångstråk genom ökad belysning och se över otrygga omgivningar. Kommunen ska, oavsett huvudman för offentliga platser, arbeta för att åtgärder omedelbart vidtas vid skadegörelse, nedskräpning, även vid små förseelser. Detta arbete ska bedrivas med stor uthållighet och inom särskilt utpekade områden och stråk som allmänheten har tillträde till.

En stark kommunal ekonomi är nödvändig för att säkerställa god kvalitet i kommunens kärnverksamhet. Med tydliga prioriteringar, kloka investeringar och hög självfinansieringsgrad byggs en långsiktig redundans mot finansiella problem. Haninges självfinansieringsgrad är för låg och måste därför öka vid nya investeringar.

De som lever under hedersförtrycket saknar den grundläggande rättigheten att få styra sitt liv som de själva vill. Kommunen ska aktivt bekämpa hedersförtryck.

Det behövs ett omtag i Torvallprojektet. Haninge behöver en ny simhall med en 50 meters simbassäng som är bättre dimensionerad för kommunens nutida och framtida befolkning.

Näringslivsstrategin är i behov av uppdatering för att kommunen bättre ska kunna arbeta med näringslivsfrågor. Därutöver behöver en etableringsstrategi tas fram för att mer strategiskt arbeta för fler företagsetableringar i Haninge.

Särskilt budgeterade medel i kommunstyrelsen

Trygghetssatsning

Inom kommunstyrelsens budgetram avsätts 18,0 mnkr för att fortsätta den trygghetssatsning som startade 2018. Medlen har avsett åtgärder som avhopparverksamhet, kameror samt andra trygghetsåtgärder som identifierats av trygghetskommissionen. Trygghetssatsningen har utökats med 2,9 mnkr för 2023 så att förebyggandeteamet kan förstärkas med ytterligare kompetens i form av uppsökande socialsekreterare.

Södertörns överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Nynäshamn, Tyresö, Huddinge, Botkyrka, Salem och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fem kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsens budget. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndorganisation.

Budget avser Haninges andel av kostnaderna och är 7,6 mnkr år 2023. Nämndens totala omslutning 2023 är 30,9 mnkr.

Södertörns upphandlingsnämnd

Upphandlingsverksamheten ingår i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Genom en väl hanterad upphandlingsverksamhet kan kommunens resurser användas mer effektivt samtidigt som det skapar möjlighet till nytänkande och innovationer. Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på entreprenörer vad gäller anställningsvillkor och arbetsmiljö för anställda så långt detta är lagligt möjligt.

Andra prioriterade områden är klimat, miljö, energi, transporter och folkhälsa. Höga och tydliga miljökrav ska ställas vid upphandlingar. Klimataspekten och kvaliteten är viktiga aspekter vid upphandlingar, oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Budget avser Haninges del och är 11,7 mnkr för 2023. Finansieringen sker genom att en fördelning av kostnaderna till nämnderna.

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samordningsförbundet Östra Södertörn är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, Region Stockholm, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet.

Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Region Stockholm bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent.

Haninges del i finansieringen av förbundet 2023 är 2,3 mnkr.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö.

Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2023 är 8,4 mnkr.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt tio kommuner. Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö, Södertälje och Nykvarn.

Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2023 beräknas till 62,3 mnkr.

Kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens reserv

Kommunfullmäktiges reserv 2023:	5 000 tkr
Kommunstyrelsens reserv 2023:	15 000 tkr

Medel för 2023 års verksamhet finns avsatta i både kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges reserv. Kommunfullmäktiges reserv avdelas för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader såsom volymökningar inom barn- och förskolenämnden, grundskolenämnden, gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldre- och stadsbyggnadsnämnden.

Kommunstyrelsen reserv avdelas för ökade kostnader i samband med val samt oförutsedda kostnadsökningar under verksamhetsår 2023. Kommunstyrelsen får i enlighet med reglementet rätt att under verksamhetsåret fördela medel till respektive nämnd.

Exploateringsbudget

Exploateringsbudgeten återspeglar de satsningar på exploatering och omvandling som kommunen avser att genomföra de kommande åren. För att klara tillväxten på ett ekonomiskt hållbart sätt bör exploateringsverksamheten styras så att intäkterna överstiger kostnaderna totalt i exploateringsprojekten. Merparten av kostnaderna för exploatering är avskrivningar av nya allmänna anläggningar (vägar, parker och allmänna platser) som alla skrivs av på lång tid. Intäkterna är av engångskaraktär vilket gör att det blir en utmaning för den långsiktiga driftbudgeten.

Kommunens exploateringsverksamhet hålls samman av kommunstyrelsen och ska samordnas med kommunens detaljplanearbete och investeringsplanering i nya områden. Kommunens exploateringsbudget fastställs av kommunstyrelsen. Exploateringsbudgetens eventuella överskott ingår inte som finansiering av kommunens driftbudget.

10-års scenario exploateringsbudget

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalt 10 år
Intäkt	164,2	192,1	154,0	283,7	266,5	11,5	60,0	0,0	149,3	1 505,8
Driftkostnad	-10,6	-6,4	-5,3	-4,8	-4,1	-2,6	0,0	0,0	-25,0	-196,9
Investeringskostnad	-235,3	-203,8	-273,5	-338,8	-236,0	-86,9	-61,1	-73,6	-344,5	-1 828,3
Gata	-96,6	-125,9	-117,2	-171,8	-133,8	-57,3	-56,0	-66,1	-207,5	-1 033,9
Kvartersmark	-56,8	-15,7	-47,6	-68,5	-44,7	-6,0	-0,1	0,0	-50,0	-301,4
VA	-81,9	-62,1	-108,7	-98,5	-57,5	-23,7	-5,0	-7,6	-87,0	-493,0
Mark	-1,3	-0,4	-0,2	0,0	-10,3	0,0	-1,5	-1,5	-28,0	-43,4
Kassaflöde	-83,1	-18,5	-125,0	-59,9	16,2	-78,0	-2,6	-75,1	-248,2	-562,9
Drift Resultat	153,6	185,7	148,7	278,9	262,5	9,0	60,0	0,0	124,3	1 308,9
Intäkter	164,2	192,1	154,0	283,7	266,5	11,5	60,0	0,0	149,3	1 505,8
Driftkostnader	-10,6	-6,4	-5,3	-4,8	-4,1	-2,6	0,0	0,0	-25,0	-196,9

Tabellen redovisas i miljoner kronor (mnkr)

4.2 Barn- och förskolenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för barn- och förskolenämnden. Barn- och förskolenämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom förskola samt annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet. Barn- och förskolenämnden fullgör också de uppgifter som åligger kommunen i förhållande till annan huvudman för motsvarande verksamheter.

Driftbudget för Barn- och förskolenämnden Ekonomisk ram 2023: 1 036 000 tkr

Förskolan ska vara en trygg plats för lek och lärande med det svenska språket i fokus.

Förskolan ska erbjuda fler barn en pedagogisk och trygg miljö. Barn behöver vuxna som har tid att lyssna och ge omsorg. Mer tid för barnen ger också förutsättningar för sunda värderingar och en trygg uppväxt. Av de skälen behöver vi ta fram en långsiktig plan för att minska småbarnsgrupperna till xx i Haninge.

Inget är viktigare än en bra start i livet. Det ger alla barn större chans att lyckas i livet och utjämnar livschanser mellan barn med olika bakgrund. Förskolans betydelse för barns utveckling är därför central. Informationen om förskolans verksamhet ska förbättras.

Av ramen utgör 1 002,3 mnkr medel inom pengsystemet, inklusive statsbidrag för maxtaxa. Resterande medel om 33,7 mnkr avser anslagsfinansierad verksamhet och ska bland annat finansiera centrum för lärande och hälsa, särskilda individersättningar och central administration.

4.3 Grundskolenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grundskolenämnden. Grundskolenämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem samt annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.

Grundskolenämnden fullgör också samtliga uppgifter som åligger kommunen i förhållande till annan huvudman för motsvarande verksamheter.

Driftbudget för Grundskolenämnden Ekonomisk ram 2023: 1 414 400 tkr

Elevpengen ska justeras upp under de kommande åren så att kommunen hamnar i linje med ett snitt för regionens kommuner vad gäller nettokostnadsavvikelse i grundskolan. Den strukturella höjningen av elevpengen syftar till att anställa fler behöriga lärare, satsa på läromedel och förbättra skolmiljöer.

Befintliga samarbeten mellan socialtjänst och skola ska utvecklas till permanenta strukturer för att säkerställa att tidiga insatser kan sättas in. Det ska ske genom att socialsekreterare kopplas till skolor.

Ej uppnådd straffbarhetsålder ska inte utgöra ett generellt hinder för att polisanmäla elever som begår brott.

Det saknas fullgoda möjligheter att hantera avstängda elever på ett sätt som både minskar risker att de själva halkar efter i skolan, men säkerställer att de inte orsakar oordning och otrygghet för andra. För att möta denna utmaning ska Haninge kommun utreda införandet av akutskolor.

Av ramen utgör 1 152,0 mnkr medel inom pengsystemet, inklusive statsbidrag för maxtaxa. Här ingår även ett strukturbidrag för nyanlända elever, som är volymbaserat för 2023 med 300 elever á 83 725 kronor per elev och år. Resterande medel om 262,4 mnkr avser anslagsfinansierad verksamhet och ska bland annat finansiera centrum för lärande och hälsa, grundsärskola, skolskjuts samt särskilda individersättningar och central administration.

4.4 Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden.

Driftbudget för Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden Ekonomisk ram 2023: 566 900 tkr

Socialnämndens och Näringslivs- och arbetsmarknadsnämndens ansvar för arbetsmarknadsinsatser flyttas till den nya gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden. Vägen från utbildning till jobb och egen försörjning behöver bli tydligare. Den tydliggörs mer om det samlas under en gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden snarare än under sociala frågor.

4.5 Idrott- kultur- och fritidsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för kultur- och idrottsnämnden. Kultur- och idrottsnämnden ansvarar för kommunens kultur-, idrotts-, fritids- och friluftsverksamhet. Kultur- och idrottsnämnden ansvarar för idrotts- och friluftsmiljöer innefattande anläggningar, ytor för spontanidrott och annan fysisk aktivitet, badplatser, friluftsområden och motionsspår. Kultur- och idrottsnämnden ansvarar för öppna mötesplatser för unga. Kultur- och idrottsnämnden ansvarar för öppna

bibliotek, kulturskola, kulturverksamhet, konsthall, konstutställningar och offentlig konst samt verksamhet inom kulturmiljöområdet. I nämndens ansvar ingår även lokalbokning, registrering av lotterier och utnämning av lotterikontrollanter. Kultur- och idrottsnämnden ansvarar för viss skötsel i skärgården samt för kommunens camping- och vandrarhemsverksamhet. Kultur- och idrottsnämnden ska besluta om bidrag till studieförbund och föreningar som bedriver verksamhet inom nämndens ansvarsområde.

Driftbudget för Idrott- kultur- och fritidsnämnden

Ekonomisk ram 2023: 274 000 tkr

För att bryta den ökade otryggheten krävs målmedvetet och beprövat förebyggande arbete. Fältassistenternas uppsökande och utåtriktade arbete med ungdomar är ett exempel på detta. Kommunen ska därför utöka satsningen på fältassistenter.

Stöd till fritidsverksamheter ska prioritera barn och ungdomsverksamhet samt aktiviteter till personer med funktionsvariationer. Särskilda insatser ska göras gentemot barn och unga som står långt ifrån ett idrottsrikt liv.

Civilsamhället har en viktig roll för att skapa en meningsfull fritid och behöver således ett långsiktigt stöd från kommunen. Det är viktigt att föreningar som inte delar demokratiska kärnvärden eller är våldsbejakande inte får del av skattebetalarnas pengar. Föreningsbidragen behöver demokratisäkras genom bättre uppföljning.

4.6 Socialnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget för Socialnämnden

Ekonomisk ram 2023: 1 125 400 tkr

Nämndens pågående arbete för att motverka fusk och felaktiga utbetalningar utgör en bra grund för ett fortsatt arbete mot tydligare krav och effektiva insatser. Användningen av krav på kompetenshöjande aktiviteter bör utvecklas som ett medel för att både säkerställa behovet av stöd och att hjälpa den enskilde att komma närmare arbetsmarknaden. Hembesök ska användas mer generellt som ett medel för att både säkerställa korrekt angivna hemförhållanden och att upptäcka eventuella missförhållanden.

Det yttersta uttrycket för bristen på jämställdhet i ett samhälle är mäns våld mot kvinnor. Det är helt oacceptabelt att kvinnor ska leva med risken att utsättas för våld av sin partner. Kommunen behöver aktivt bekämpa mäns våld mot kvinnor för att inte fler ska bli offer för våldet. Centralt i det arbetet är att säkerställa ett långsiktigt stöd till Haninges kvinnojourer.

Utanförskap och bidragsberoende ska inte gå i arv. En väl fungerande skola där eleven får ta del av kunskap och erfarenhet är vägen in i samhället. Kommunen prioriterar därför riktade insatser för ökad närvaro i skolan med hjälp av ekonomiska styrmedel i Social- och äldreförvaltningen. Reducerat eller indraget studiebidrag till följd av ogiltig skolfrånvaro ska inte kompenseras av försörjningsstöd.

Ekonomiskt beroende ska aldrig vara ett hinder för att lämna en destruktiv relation. Det sammanlagda försörjningsstödet som betalas ut i parrelationer ska fördelas jämställt mellan båda parterna i hushållet. Försörjningsstödet ska inte cementera att en partner befinner sig i ett ekonomiskt beroende gentemot den andra.

4.7 Stadsbyggnadsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget för Stadsbyggnadsnämnden

Ekonomisk ram 2023: 209 600 tkr

Parkeringsstrategin ska revideras för att säkerställa goda parkeringsmöjligheter. Beslutet om parkeringsavgifter i Handen ska upphävas.

Allt för många vägar har eftersatt underhåll och riskerar att utgöra trafikfara. Vi behöver säkerställa god trafiksäkerhet i hela kommunen och därför behöver vi också utöka beläggningsarbetet på Haninges vägar.

Haninge ska präglas av blandad bebyggelse. Kommunen ska framöver fokusera mer på det ägda boendet i stadsbyggnadsarbetet där småhus och bostadsrätter prioriteras.

4.8 Äldrenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende. Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsanpassningsarbetet i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget för Äldrenämnden

Ekonomisk ram 2023: 876 500 tkr

Ett fullt införande av valfrihet för särskilt boende ökar möjligheterna till valfrihet för äldre genom att utbudet av boenden blir mer varierat. Kvalitetskonkurrens ger äldre ökad livskvalitet och välmående. Kommunen ska börja planera för ett införande av Lagen om Valfrihet för särskilt boende.

4.9 Finansförvaltning

Finansförvaltningens budget består av skatteintäkter och generella statsbidrag, pensionskostnader (inklusive finansiell kostnad för förändring av pensionskostnader), övriga finansiella intäkter och kostnader samt övriga verksamhetskostnader så som internt personalomkostnadspålägg (PO, intern intäkt i finansförvaltningens budget) arbetsgivaravgifter, försäkringar och övriga poster under finansförvaltningen.

Driftbudget för Finansförvaltningen Ekonomisk ram 2023: 191 000 tkr
--

Sammanställning budget, finansförvaltningen (tkr)	Budget 2022*	Budget 2023
Skatter och generella statsbidrag	-5 848 500	-6 132 400
Finansiella intäkter och kostnader	-14 000	-14 000
Delsumma:	-5 862 497	-6 146 373
Pensionskostnader*	326 800	482 800
Övriga verksamhetskostnader	-210 300	-291 800
Delsumma:	116 500	191 000
Summa	-5 746 000	-5 955 400

*Senast beslutad budget 2022 (KF 2022-04-04 §48)

4.10 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge kommun har två helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag, som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg med mera.

Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv. Bolagen ska i sin verksamhet bidra till den samlade måluppfyllelsen genom att arbeta för att nå kommunfullmäktiges mål samt följa program, planer och principbeslut.

Driftbudget

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

5. Investeringsbudget för 2023 och plan för 2024–2026

Kommunen står inför en omfattande investeringsperiod. Inom den närmaste tioårsperioden finns behov av investeringar på över 10 miljarder kronor. Kommunens ökade investeringsbehov består huvudsakligen av investeringar i nya skolor och förskolor men också av reinvesteringar.

Investeringar självfinansieras delvis genom uppnådda resultatöverskott och delvis genom upplåning. Ökad upplåning leder till ökade räntekostnader och ett minskat finansiellt utrymme för kommunens verksamheter.

Koncernens investeringsvolym i 2023 års budget (exklusive VA investeringar) uppgår till 755,5 mnkr, men statistik ifrån tidigare år visar att andelen faktiskt utförda investeringar jämfört med den årliga budgeten sällan når 50 procent av budgeterat belopp.

Att investeringar som beslutats inte genomförs enligt plan kan bero på flera olika faktorer. Bland annat att tidsplanen för större investeringar blir förskjuten på grund av tillstånd eller antagande av ny detaljplan. Upphandlingar kan överklagas och lokalbehovet kan förändrats sedan investeringsbeslutet togs eller att kommunen ser ett investeringsbehov men förhandlar med externa aktörer om investeringen och driften av ett objekt.

Att beloppet av beslutade, ej genomförda investeringar uppgår till 1 387 mnkr påvisar behovet av att kontinuerligt granska och överväga behovet av inte bara framtida investeringar utan även redan beslutade poster som av någon anledning inte ännu har genomförts.

För att skapa balans i kommunens ekonomi krävs ett långsiktigt arbete för att förbättra relationen mellan investeringskostnader och kommunens driftresultat.

I föreliggande förslag finns investeringar där det pågår diskussioner med extern part om att bygga och driva verksamhet. Eftersom det ännu inte finns några avtal klara, finns dessa objekt markerade i investeringsbudgeten per nämnd med en * (Asterix) och TB och ingår i de summerade beloppen. Detta beror på att om kommunen inte avtalar med någon annan att bygga och driva verksamheten så kommer kommunen, via Tornberget, att bygga lokalerna och kommunen att driva dem.

I de fall det redan finns avtal med extern aktör för framtida investeringar finns inte objektet med i kommunens framtida investeringsbudget, eller med som ”Tidigare investeringsbeslut hävs” om objektet behöver tas bort ur listan över tidigare beslutade men ej genomföra investeringar.

Planerna för utökat behov av lokaler baseras främst på kommunens befolkningsprognos. Skulle den förändras så kan också lokalbehovet komma att förändras. Kommunens helägda bolag Tornberget äger och förvaltar de flesta av kommunens verksamhetslokaler.

Tornbergets ägande innebär att investeringar som kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutar ska göras i egen regi, kommer att genomföras av Tornberget som då också finansierar investeringen och debiterar investeringskostnaden som en del av de årliga lokalhyrorna.

För att lokaler över tid ska kunna möta förändrade volymbehov och alternativa användningsområden krävs att byggnader uppförs med beaktande av en långsiktigt flexibel användning. Ytterligare ett fokusområde är att snabba upp hela investeringsprocessen, minska investeringskostnaderna och kostnaderna för framtida lokalanpassningar. Ett sätt att uppnå detta är Haninge kommuns konceptförskolor som ger en kommunal byggstandard. Fler koncept av kommunala verksamhetslokaler går att utveckla. Vid en avvägning mot kommunens långsiktiga behov av ändamålsenliga lokaler som över tid kan nyttjas av fler än en verksamhet, bedöms det långsiktiga behovet väga tyngre.

Investeringsprocessen i Haninge kommun har beslutats i fullmäktige. Den bygger på en tydlig ansvarsfördelning mellan beställande verksamhet, utförare (Tornberget) och lokalförsörjningsenheten. I denna process finns inte något tydligt ansvar för en långsiktigt flexibel användning av lokalerna. Det finns ett behov av att ta fram en plan, eller standard, i kommunen för hur man kan säkra upp detta behov.

I investeringsbudgeten för 2023 uppgår kommunens egna investeringar i nämnderna till 283,1 mnkr. Därutöver finns lokalinvesteringar på totalt 472 mnkr som genomförs av Tornberget. Tornberget planerar att själv investera 116,5 mnkr i sina fastigheter oberoende av nämndernas behov. Till detta slutligen kommer kommunens VA-investeringar som uppgår till 356,0 mnkr, vilket innebär att den totala planerade investeringsvolymen för koncernen är 1 111,5 mnkr.

VA-investeringar finansieras delvis genom anläggningsavgifter. Kostnaden för VA-investeringar finansieras via VA-taxan och kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Investeringsbudget för nämnderna utformas så att vissa medel avdelas för speciellt angivna objekt medan resterande del ges som en investeringsram. För de speciellt angivna objekten kan inte nämnden omfördela medel utan kommunfullmäktiges medgivande. Inom den övriga investeringsramen ges nämnden möjlighet att disponera bland övriga, i äskandet angivna, objekt. Den slutliga investeringsbudgeten för respektive nämnd ska fastställas senast i februari 2023 i samband med beslutet om Strategi och budget för 2023–2024.

Kommunfullmäktige beslutar om investeringsbudgeten för 2023. Planen för 2024 till 2026 innehåller i princip inte några objektsbundna investeringar förutom de investeringar som sätts i gång under 2023 och som löper under flera år.

För hela planeringsperioden 2023 till 2026 är koncernens totala investeringsvolym (exkl. VA) 4 628,6 mnkr varav ca 621,5 mnkr (redan beslutade plus nya investeringar) sker i kommunen och resterande 4 007,1 mnkr i Tornberget.

VA investeringarna för planeringsperioden 2023 till 2026 beräknas uppgå till 1 333 mnkr, vilket kommer att behövas finansieras av VA kollektivet via anslutningsavgifter och/eller löpande VA-taxa.

Nämnd	Prio	Projektbenämning	2022	2023 Investeringsb elopp	2024 Investeringsb elopp	2025 Investeringsb elopp	2026 Investeringsb elopp	Totalt investeringsb elopp (2023- 2026)
KS		*Exklusive TB investeringar		91 000	64 300	7 000	0	162 300
SBN		*Exklusive VA investeringar		102 200	68 600	53 600	52 600	277 000
BFN		*Exklusive VA investeringar		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
GSN		*Exklusive VA investeringar		3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
GOA		*Exklusive TB investeringar		5 000	3 000	3 000	3 000	14 000
SN		*Exklusive TB investeringar		12 000	7 000	7 000	7 000	33 000
ÄN		*Exklusive TB investeringar		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
KIN		*Exklusive TB investeringar		57 900	17 300	0	0	75 200
Summa				283 100	175 200	85 600	77 600	621 500
Redan beslutade, ej genomförda investeringar								
Alla Nämnder		Ifrån 2022 års Budgetbeslut	1 387 000	0	0	0	0	1 387 000
Verksamhetslokaler, investeringar av TB åt nämnderna								
Kommunstyrelsen (KS)				2 000	20 000	2 000	2 000	26 000
Stadsbyggnadsnämnden (SBN)				0	0	0	0	0
Barn- och förskolenämnden (BFN)				64 400	68 700	178 700	21 000	332 800
Grundskolenämnden (GSN)				226 000	234 000	327 000	179 800	
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden (GOA)				0	0	20 000	160 000	180 000
Socialnämnden (SN)				11 000	0	0	0	11 000
Äldrenämnden (ÄN)				0	0	0	0	0
Kultur- och idrottsnämnden (KIN)				52 500	135 000	200 000	250 000	637 500
Tornberget (TB)				116 500	116 500	116 500	116 500	466 000
Totalt				472 400	574 200	844 200	729 300	2 620 100
SBN		VA investeringar (Separat kollektiv)		356 000	310 000	353 000	114 000	1 133 000
Totalt koncernen exkl. VA								
				755 500	749 400	929 800	806 900	4 628 600
Totalt koncernen inkl. VA								
				1 111 500	1 059 400	1 282 800	920 900	5 761 600

5.1 Kommunstyrelsen

Totalt inklusive en investeringsreserv på 50 000 tkr, tilldelas Kommunstyrelsen 77 000 tkr i investeringsbudget.

Nuvarande personal och lönesystem behöver ersättas under planeringsperioden till ett uppskattat investeringsbelopp på ca 15 000 tkr med en avskrivningstid på 10 år.

Kommunstyrelsen vill även investera i ett Business Intelligence system för 4 000 tkr med en avskrivningstid på 5 år. BI är ett avancerat datasystem som via möjliggör avancerade analyser av data ifrån flera olika datakällor som via korsmatchningar och databearbetning kan ger tillgång till nya relevanta nyckeltal för de kommunala verksamheterna och dess ekonomirapportering.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta						
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%						
N = Nyinvestering														
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig					
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investeringsb elopp	2023 kap. kostn.	2024 Investeringsb elopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsb elopp	2025 kap. kostn.	2026 Investeringsb elopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsb elopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad Från 2026 Exkl. intern ränta	Antal år från 2026 framåt	
1	Personal och lönesystem	E	4 000	0	4000	0	7000	800	0	1519	15 000	2319 tkr årligen i	10 år	
2	BI-system	N	3 700	786		777		759		749	4 000	750 tkr årligen i	1 år	
5	*TB Renovering kommunalägda bostadsrätter	E	2 000	100	2 000	100	2 000	100	2000	100	8 000	400 tkr årligen i	17 år	
Summa			9 700	886	6 000	877	9 000	1 659	2 000	2 368	27 000	3 469	år	
Redan Beslutade, ej genomförda		2022												
		18 000												
3	*TB Gamla Folkets hus.start 2022	E	0		x		0		0		9 000	979 tkr årligen i	7 år	
4	* TB Gula villan. start 2022	E	0		x		0		0		9 000	979 tkr årligen i	7 år	

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 50 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar över.

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

På kommunstyrelsens begäran skall Tornberget investera 2,0 mnkr per i år (2023–2026) till upprustande av de kommunalt ägda bostadsrätterna till ett totalt investeringsbelopp av 8,0 mnkr med en avskrivningstid (uppskattad) på 20 år.

Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023.

5.2 Barn- och förskolenämnden

För inventarier och utrustning erhåller nämnden 3 000 tkr för 2023.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta						
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%						
N = Nyinvestering														
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig					
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbelopp	Akkumulerad ökad kapitalkostnad Från 2026 Exkl. intern ränta		Antal år från 2026 framåt
1	Arbetsmiljö	N	1000	125	1 000	125	1000	125	1000	125	4 000	500	tkr årligen i	4 år
2	Inventarier/Utrustning	N	1000	125	1 000	125	1000	125	1000	125	4 000	500	tkr årligen i	4 år
3	Lokaler och Yttre miljö	N	1000	125	1 000	125	1000	125	1000	125	4 000	500	tkr årligen i	4 år
Summa			3 000	375	3 000	375	3 000	375	3 000	375	12 000	1 500		4 år

Utöver dessa investeringar finns följande investeringar i verksamhetslokaler.

Redan beslutade investeringar, ej genomförda (av TB).

Sedan 2022 och tidigare finns det beslut på totalt 120 300 tkr fördelat på de fem projekt som är listade nedan.

Redan Beslutade, ej genomförda investeringar per 2022
Ny förskola Vega etapp 4, 8 avd.
Renovering förskolan Trumman i Brandbergen
Upprustning Mårtensbergs förskola
Muskö Förskola
Sovaltner förskolor
Totalt 120 300 tkr

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

Nedan följer objekt som planeras genomföras under planperioden. När i tiden är markerat med "x". Kommunstyrelsen har i uppdrag att arbeta med nedanstående projekt och i de fall det är markerat med "Extern" skall kommunstyrelsen arbeta med att få en extern aktör att bygga lokalerna och en extern aktör som driver verksamheten.

Totalt innehåller listan nedan 17 projekt till ett totalt investeringsbelopp av 332 800 tkr.

	Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta		
	R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%		
	N = Nyinvestering										
	E = Ersättningsinvestering		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbelopp
Tillkommande investeringar 2023-2026											
	Ny konceptförskola som ersätter Nytorps förskola	N			x		x				
	Inventarier, Ny konceptförskola som ersätter Nytorps förskola	N			x						
	Ny konceptförskola Hermanstorp 8 avd	N	x		x						
	Ny förskola Hermanstorp, inventarier	N	x								
	Ny förskola Vega 4, 8 avd	N	x								
	Ny förskola Vega 4, inventarier	N	x								
	Tillfällig förskola i Vega	N					x				
	Ny och utökning av förskolan Långbåling	N					x				
	Inventarier Fsk Långbåling	N					x				
	Renovering fsk Tamburinen,	E			x						
	Renovering förskolan Trombonen i	E	x								
	Fsk Flygande Mattan, Brandbergen	E					x				
	Fsk Lärkan	E					x				
	Upprustning fsk Fasanen	E							x		
	Upprustning fsk Orren	E					x				
	Upprustning fsk Duvan	E					x				
	Sovaltaner förskolor	N	x		x		x		x		
	Totalt		64 400		68 700		178 700		21 000		332 800

Innan byggnation av något objekt får starta så skall kommunstyrelsen fatta ett igångsättningsbeslut samt vid det tillfället tilldela en genomförandebudget till objektet. Maximalt får kommunstyrelsen besluta om belopp inom den ram som finns i ovanstående sammanställning för planeringsperioden.

Barn- och förskolenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023

5.3 Grundskolenämnden

För inventarier och utrustning erhåller nämnden 3 000 tkr för 2023.

	Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta					
	R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%					
	N = Nyinvestering													
	E = Ersättningsinvestering		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig					
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbelopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad Från 2026 Exkl. intern ränta		Antal år från 2026 framåt
1	Arbetsmiljö	N	1000	125	1 000	125	1000	125	1000	125	4 000	500	tkr årligen i	4 år
2	Inventarier/Utrustning	N	1000	125	1 000	125	1000	125	1000	125	4 000	500	tkr årligen i	4 år
3	Lokaler och Yttre miljö	N	1000	125	1 000	125	1000	125	1000	125	4 000	500	tkr årligen i	4 år
Summa			3 000	375	3 000	375	3 000	375	3 000	375	12 000	1 500		4 år

Redan beslutade investeringar, ej genomförda (av TB).

Sedan 2022 och tidigare finns det beslut på totalt 1 168 700 tkr fördelat på de tio projekt som är listade nedan.

Redan Beslutade, ej genomförda investeringar per 2022

Upprustning Vendelsöalmsskolan inkl. kök och evakuering

Inventarier Vendelsöalmsskolan

Utökning Ribbyskolan till F-6

Ribbyskolan inventarier

Renovering av Ribbyskolan 7–9, Ribby 2

Vega skola och aktivitetshus

Ny F-6 Runstensskolan inkl. utökning

Kvarnbäcksskolans kök

Dalarö skola, upprustning

Utökad grundskolekapacitet Jordbro inkl. högstadium

Totalt 1 168 700 tkr

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

Nedan följer objekt som planeras genomföras under planperioden. När i tiden är markerat med "x". Kommunstyrelsen har i uppdrag att arbeta med nedanstående projekt och i de fall det är markerat med "Extern" skall kommunstyrelsen arbeta med att få en extern aktör att bygga lokalerna och en extern aktör som driver verksamheten.

Totalt innehåller listan nedan 11 projekt till ett totalt investeringsbelopp av 966 800 tkr.

	Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta		
	R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%		
	N = Nyinvestering										
	E = Ersättningsinvestering		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbelopp
Tillkommande investeringar 2023-2026											
	Ribbyskolan, renovering/nybyggnation av	N			x		x				
	Ribbyskolan, renovering Ribby 1 (Hus	E							x		
	Vega skola och aktivitetshus	N	x								
	Vega skola och aktivitetshus, tilläggsinvestering	N	x								
	Ny F-6 Runstensskolan inkl utökning	N	x		x		x		x		
	Runstensskolan inventarier	N							x		
	Tungelsta skola, syskonstugan	N			x		x				
	Brandbergsskolan renovering alt nyproduktion	E	x		x		x				
	Dalarö skola, upprustning	E	x		x						
	*Utökad grundskolekapacitet Jordbro inkl högstadium	N							x		
	*Muskö Grundskola	E	x		x		x		x		
	Totalt		226 000		234 000		327 000		179 800		966 800

Innan byggnation av något objekt får starta så skall kommunstyrelsen fatta ett igångsättningsbeslut samt vid det tillfället tilldela en genomförandebudget till objektet. Maximalt får kommunstyrelsen besluta om belopp inom den ram som finns i ovanstående sammanställning för planeringsperioden.

Grundskolenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023

5.3 Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

För objekt som gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2023. Nämnden har inga tidigare beslutade ej genomförda investeringar.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta					
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%					
N = Nyinvestering													
E = Ersättningsinvestering													
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investeringsb elopp	2023 kap. kostn.	2024 Investeringsb elopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsb elopp	2025 kap. kostn.	2026 Investeringsb elopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsb elopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad 2026 Exkl. intern ränta	Antal år från 2026 framåt
1	Arbetsmiljö	N/E	1 000	112	1000	112	1000	112	1000	112	4 000	448 tkr årligen i	6 år
2	Mindre ombyggnationer	N	1 000	79	1 000	79	1 000	79	1000	79	4 000	315 tkr årligen i	11 år
3	Inventarier och utrustning	N/E	1 000	145	1 000	145	1 000	145	1000	145	4 000	580 tkr årligen i	4 år
Summa			3 000	336	3 000	336	3 000	336	3 000	336	12 000	1 343	år
Redan Beslutade, ej			2022	0									

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

Under planeringsperioden planeras att Tornberget gör renoveringar och lokalanpassningar i nuvarande Söderbymalmsskolans lokaler under åren 2025 och 2026 för totalt 180 000 tkr.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta					
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%					
N = Nyinvestering													
E = Ersättningsinvestering													
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investeringsb elopp	2023 kap. kostn.	2024 Investeringsb elopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsb elopp	2025 kap. kostn.	2026 Investeringsb elopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsb elopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad 2026 Exkl. intern ränta	Antal år från 2026 framåt
Tillkommande investeringar 2023-2026													
	* TB Renovering/ anpassning Söderbymalmsskolan för GVN	E					x		x				
	* TB Inventarier till Renoveringen av SBM skolan	E					x		x				
Totalt			0	0	0	0	20 000	0	160 000	0	180 000		

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023.

5.4 Idrott- kultur- och fritidsnämnden

För objekt som idrott- kultur- och fritidsnämnden listat erhålls 57 900 tkr i investeringsmedel för 2023. I detta belopp ingår ospecificerade investeringar med 3 500 tkr.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta					
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%					
N = Nvinvestering													
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig	genomsnittlig		genomsnittlig	genomsnittlig	genomsnittlig					
Prno	Projektbenämning	Typkod	2023 Investeringsbelopp	2023 kap. kostn.	2024 Investeringsbelopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsbelopp	2025 kap. kostn.	2026 Investeringsbelopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbelopp	Ökad kapitalkostnad Från 2026 Exkl. intem räkna	Antal år från 2026 framåt
1	Spontanitor	N	1 000	0	1 000	0	0	0	0	0	2 000	200 tkr årligen i	8 år
2	Ospecificerade projekt	RNE	2 800	0	2 800	0	0	0	0	0	5 600	560 tkr årligen i	8 år
3	Bvte konstgräsplaner	E	10 000	0	0	0	0	0	0	0	10 000	1 429 tkr årligen i	5 år
4	Torvalla sporthall kampsportsmattor	E	1 000	0	0	0	0	0	0	0	1 000	100 tkr årligen i	8 år
5	Renovering Höghundbadet	E	2 700	0	0	0	0	0	0	0	2 700	225 tkr årligen i	10 år
6	Entré fullutspår Rudan - Kolartorp	N	3 000	0	0	0	0	0	0	0	3 000	200 tkr årligen i	13 år
7	Utveckling av Rudan	N	500	0	0	0	0	0	0	0	500	50 tkr årligen i	8 år
8	Konstnöpproduktion Rudan	E	10 000	0	0	0	0	0	0	0	10 000	1 000 tkr årligen i	8 år
9	Ispist Torvalla ishall A-hallen	E	8 500	425	8 000	425	0	0	0	0	16 500	825 tkr årligen i	16 år
10	Inventarier Vega Skola & Aktivitetshus	N	4 000	800			0	0	0	0	4 000	800 tkr årligen i	1 år
	MB2022: Ospecificerade projekt	RNE	700	79	700	79	0	0	0	0	1 400	158 tkr årligen i	10 år
	MB2022: Konstnärlig utmärkning	N	5 600	70	4 800	60	0	0	0	0	10 400	0 tkr årligen i	- år
	Bibliotek webb och system	E	2 100	0	0	1 084	0	0	0	0	2 100	1 020 tkr årligen i	3 år
	Inventarier Vega Skola & Aktivitetshus	N	6 000	1 200							6 000	1 200 tkr årligen i	1 år
	Summa		57 900	2 574	17 300	1 648	0	0	0	0	75 200	5 389	år

Sedan tidigare år finns investeringsbeslut för ej genomförda investeringar på 57 000 tkr för de objekt som är listade nedan.

Redan Beslutade, ej genomförda investeringar	2022												
MB2021 & 2022: Spontanitor	N												tkr årligen i 8 år
MB2022: * TB Upprustning Jordbro idrottshall	E												tkr årligen i 30 år
MB2022: *TB Ny simhall i Västerhaninge	N												tkr årligen i 30 år
* TB Framtagande av lokalprogram samt om-utbyggnation av Haninge Kulturhus	N												tkr årligen i 25 år
* TB Nytt Allaktivitetshus i Jordbro	N												tkr årligen i 30 år
* TB Västerhaninge Bibliotek	N												tkr årligen i 30 år
Summa		57 000											

Vissa objekt utförs av Tornberget och finansieras ifrån Tornbergets sida med ökad hyra vilket gör att den slutgiltiga kostnaden direkt påverkar nämndens driftbudget och därmed visas i denna lista. Kommunen behöver identifiera en lämplig plats att anlägga en fotbollsplan i nordvästra kommundelen.

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget.

Under planeringsperioden finns tillkommande investeringar på totalt 637 500 tkr enligt listan nedan.

Den planerade simhallen i Västerhaninge finns med både på listan över tidigare beslutade ej genomförda projekt och på listan över tillkommande investeringar då tidigare beviljat belopp avsåg förstudie, planering och projektering, det nu tillkommande beloppet avser uppförande av anläggningen (enligt uppskattning).

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta					
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%					
N = Nyinvestering													
E = Ersättningsinvestering		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig					
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investeringsb elopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsb elopp	2025 kap. kostn.	2026 Investeringsb elopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsb elopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad Från 2026 Exkl. intern	Antal år från 2026 framåt
Tillkommande investeringar 2023-2026													
	*TB Tungelsta fritidsgård	E								x		0 tkr årligen i	30 år
	MB2022: * TB Ny simhall i Västerhaninge	N			x			x		x		tkr årligen i	30 år
	Utbyggnad av Lilleken	N		x								tkr årligen i	8 år
	*TB Nyproduktion Idrottshall Vendelsömalmskolan inkl fritidsgård och omklädningsrum för uteidrott	N				x						tkr årligen i	30 år
	*TB MB2022TB Upprustning Jordbro idrottshall	E		x								tkr årligen i	30 år
	*TB Åbygården	E		x								tkr årligen i	25 år
	*TB MB2022:Aktivitetshus Jordbro	N						x		x		tkr årligen i	30 år
	*TB Västerhaninge Bibliotek	N		x								tkr årligen i	30 år
	Totalt		0	52 500		135 000		200 000		250 000		637 500	

Idrott- kultur- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023.

5.6 Socialnämnden

För inventarier och övriga investeringar erhåller socialnämnden en investeringsram på 12 000 tkr för 2023.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta						
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%						
N = Nyinvestering														
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig	genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig						
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investerings belopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad Från 2026 Exkl. intern	Antal år från 2026 framåt	
1	Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	E	5 000	506	5 000	506	5 000	506	5 000	506	20 000	2 025 tkr årligen i	10 år	
2	Digitalisering	N	2 000	405	2 000	405	2 000	405	2 000	405	8 000	1 620 tkr årligen i	5 år	
3	Inventarier till nya gruppboenden i Tungelsta	N	5 000	0	0	506	0	0	0	0	5 000	506 tkr årligen i	10 år	
Summa			12 000	911	7 000	1 418	7 000	911	7 000	911	33 000	4 151	10 år	

Sedan tidigare år finns investeringsbeslut för ej genomförda investeringar på 45 000 tkr för de två objekt som är listade nedan.

Redan beslutade, ej genomförda investeringar														
Redan beslutade, ej genomförda investeringar 2022														
*TB Åby Gruppboende ombyggnation														
* TB Ny gruppboende Tungelsta														
Totalt														
	E												tkr årligen i	25 år
	N												tkr årligen i	30 år
		45 000												

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

Utöver de redan beslutade investeringarna tillkommer under planeringsperioden 2023–2026 totalt 11 000 tkr för de två listade objekten nedan.

Gruppboenden i Tungelsta behöver en tilläggsinvestering på 10 000 och både Tornberget (1 000 tkr) och socialnämnden (5 000 tkr) behöver både investera i inventarier till den nya gruppboenden i Tungelsta.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta						
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%						
N = Nyinvestering														
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig	genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig						
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investerings belopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad Från 2026 Exkl. intern ränta	Antal år från 2026 framåt	
Tillkommande investeringar 2023-2026														
	* TB Ny gruppboende Tungelsta	N		x								0 tkr årligen i	30 år	
	* TB Inventarier ny gruppboende Tungelsta	N		x								tkr årligen i	10 år	
	Totalt		0	11 000		0		0		0	11 000			

Socialnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023.

5.7 Stadsbyggnadsnämnden

Investeringsområden är vägverksamhet, parkverksamhet, trafikverksamhet och stadsbyggnad. Stadsbyggnadsnämnden får 102 200 tkr år 2023 och 277 000 tkr för planeringsperioden 2023 till 2026 (nämnden visar även en plan för 2027 som är utanför budgetplaneringsperioden i detta budgetbeslut.)

Se fördelningen av investeringsmedel per verksamhetsområde i tabellen nedan.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta							
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%							
N = Nyinvestering															
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig						
Prio	Verksamhetsområde	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbe- lopp	Ökad kapitalkostnad 2026 Exkl. intern ränta	Från	Antal år från 2026 framåt	
1	BYGGLOV	RNE	200	se bud 2022	200	43	200	40	200	40	800	80	tkr årligen i	5 år	
2	GEOGRAFISK INFO	RNE	3 000	se bud 2022	1 500	1 038	2 500	865	500	173	7 500	750	tkr årligen i	3 år	
3	PARK OCH NATUR	RNE	9 700	se bud 2022	8 600	677	7 600	530	8 600	600	34 500	1 386	tkr årligen i	14 år	
4	TEKNIK - FORDON / VERKSTAD	RNE	12 000	se bud 2022	12 000	1 864	8 000	1 243	8 000	1 243	40 000	100	tkr årligen i	6 år	
5	TEKNIK - TRAFIK	RNE	25 000	se bud 2022	29 000	1 208	20 000	967	20 000	966	94 000	7 833	tkr årligen i	21 år	
6	TEKNIK - VÄG	RNE	17 300	se bud 2022	17 300	1 110	15 300	982	15 300	982	65 200	4 347	tkr årligen i	16 år	
7	ÖVRIGT FÖRVALTNINGSLEDN.	RNE	35 000	se bud 2022	0	1 498	0	0	0	0	35 000	3 500	tkr årligen i	23 år	
	Summa		102 200	0	68 600	7 437	53 600	4 626	52 600	4 003	277 000	17 996		år	
	Redan Beslutade, ej genomförda	2022													
	Summa		0												

Det finns inga tidigare beslutade, ej genomförda investeringsbelopp att redovisa för stadsbyggnadsnämnden.

Stadsbyggnadsförvaltningen räknar alltid med ett års genomförandetid på sina investeringar och att 2023 års investeringar därmed först 2024 genererar kapitalkostnader på driftresultatet. För 2023 års kapitalkostnader hänvisas därför läsaren till 2022 års budgetbeslut. I investeringsbudgeten ingår medel för cykelplanens genomförande.

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

Inga planerade investeringar i verksamhetslokaler via Tornberget är planerade.

Investeringar i VA-verksamheten

Prio	Verksamhetsområde VA	Typkod	2023 Investerings belopp	2023 kap. kostn.	2024 Investerings belopp	2024 kap. kostn.	2025 Investerings belopp	2025 kap. kostn.	2026 Investerings belopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsbe- lopp	Ökad kapitalkostnad 2026 Exkl. intern ränta	Från	Antal år från 2026 framåt
1	VA - FÖRNYELSE, OMBYGGNAD, VERK, NÄT		325 000	se bud 2022	256 000	13 711	287 000	12 108	59 000	2 489	927 000	28 308	tkr årligen i	24 år
2	VA - UTBYGGNAD* * Finansieras med anläggningsintäkter med viss eftersläpning. VA-utbyggnad . Budgeterades tidigare inom exploateringsbudgeten.		31 000	se bud 2022	54 000	1 008	66 000	2 145	55 000	1 788	206 000	4 940	tkr årligen i	31 år
	Summa		356 000	0	310 000	14 718	353 000	14 253	114 000	4 277	1 133 000			år

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 356 000 tkr 2023 för VA- investeringar enligt bilden ovan. Investeringsvolymen för VA-investeringar under planperioden 2023–2026 uppgår till 1 133 000 tkr för VA kollektivet att finansiera.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast februari 2023.

5.8 Äldrenämnden

För de investeringsobjekt som äldrenämnden listat nedan erhåller nämnden 9 000 tkr för 2023.

Typkoder		Internränta		Internränta		Internränta		Internränta					
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%					
N = Nyinvestering													
E = Ersättningsinvestering													
Prio	Projektbenämning	Typkod	genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		Totalt investeringsbelopp	Ackumulerad ökad kaptialkostnad Från 2026 Exkl.	Antal år från 2026 framåt
			2023 kap. Investeringsbelopp kostn.	2024 kap. Investeringsbelopp kostn.	2025 kap. Investeringsbelopp kostn.	2026 kap. Investeringsbelopp kostn.	2027 kap. Investeringsbelopp kostn.	2028 kap. Investeringsbelopp kostn.	2029 kap. Investeringsbelopp kostn.				
1	Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	E	7 000	709	7 000	709	7 000	709	7 000	709	28 000	2 835 tkr årligen i	10 år
2	Digitalisering	N	2 000	405	2 000	405	2 000	405	2 000	405	8 000	1 620 tkr årligen i	5 år
Summa			9 000	1 114	9 000	1 114	9 000	1 114	9 000	1 114	36 000		år
Redan beslutade, ej genomförda investeringar		2022											
		0											

Nämnden har inga tidigare beslutade, ej genomförda investeringsbelopp.

Tillkommande investeringar 2023 till 2026 via Tornberget

Utöver de redan beslutade investeringarna tillkommer under planeringsperioden 2023–2026 inga investeringar via Tornberget.

Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast februari 2023.

5.10 Kommunala bolag: Tornberget AB

För egna investeringar som Tornberget äskat erhålls totalt 116 000 tkr för 2023 och 466 000 tkr för planeringsperioden 2023–2026.

Typkoder		Internränta	Internränta	Internränta	Internränta	Internränta	Internränta	Internränta	Internränta					
R = Rationaliseringsinvestering		1,25%		1,25%		1,25%		1,25%						
N = Nyinvestering														
E = Ersättningsinvestering			genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig		genomsnittlig					
Prio	Projektbenämning	Typkod	2023 Investeringsb elopp	2023 kap. kostn.	2024 Investeringsb elopp	2024 kap. kostn.	2025 Investeringsb elopp	2025 kap. kostn.	2026 Investeringsb elopp	2026 kap. kostn.	Totalt investeringsb elopp	Ökad kapitalkostnad Exkl. intern ränta	Från 2026	Antal år från 2026 framåt
	Ospecificerade reinvesteringar (inkl. energieffektivisering i befintligt fastighetsbestånd).	RE	100 000		100 000		100 000		100 000		400 000	tkr årligen i		
	Investeringar i ledning och tomtmark, i efter prioritering av SBN	RNE	16 500		16 500		16 500		16 500		66 000	tkr årligen i		
	Summa		116 500		116 500		116 500		116 500		466 000			
	Redan beslutade, ej genomförda investeringar	2022												
	Totalt		0											

Reinvesteringar och energieffektiviseringar

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när investeringen är färdigställd.

För äskade mindre ej objektspecifika reinvesteringar inklusive energieffektiviseringar erhålls 100 000 tkr för 2023 och samma summa per år 2024–2026.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Tornberget har ansvar för markskötseln (ex skolgårdar) för alla verksamhetsfastigheter där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap med mera samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar.

Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark finansieras inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2023 medges 16 500 tkr utifrån prioritering och samma summa årligen för 2024–2026.

6. Ekonomisk plan 2024–2026

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2023 enligt kapitel 4 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2024–2026 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Driftbudget, tkr	2023	2024	2025	2026
Nämnd/styrelse				
Kommunstyrelsen	323 500			
Barn- och förskolenämnden	1 036 000			
Grundskolenämnden	1 414 400			
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	566 900			
Idrott- kultur- och fritidsnämnden	274 000			
Revisionen	1 600			
Socialnämnden	1 125 400			
Stadsbyggnadsnämnden	209 600			
Södertörns överförmyndarnämnd	0			
Södertörns upphandlingsnämnd	0			
Valnämnden	100			
Äldrenämnden	876 500			
Kommunfullmäktiges reserv	5 000			
Kommunstyrelsens reserv	15 000			
Finansförvaltningen	191 000			
Ej fördelade medel respektive år		351 100	227 900	305 000
Totalt	6 039 000	6 390 100	6 618 000	6 923 000
Investeringar, tkr	2023	2024	2025	2026
Investeringar totalt	1 099 000	1 054 400	1 266 300	804 400
<i>Varav VA-investeringar</i>	356 000	310 000	353 000	114 000
Kommunen investerar	270 600	170 200	85 600	77 600
Uppdrag lokalinvesteringar till Tornberget	472 400	574 200	827 700	612 800

Med en målsättning i resultatet för 2024 på 2,0 procent och 2025–2026 på 3,0 procent är utrymmet enligt skatteprognos i oktober 2022 cirka 351,1 mnkr för 2024 för att täcka pris- och löneökningar, volymökningar och ökade pensionskostnader, jämfört med fördelat i budget 2023. För de kommande åren är motsvarande utrymme jämfört med året innan 227,9 mnkr respektive 305,0 mnkr. Utrymmet för 2024–2026 är inte fördelat utan redovisas på raden ”Ej fördelade medel respektive år”.

För 2023 beräknas enligt prognos för skatteintäkter och generella statsbidrag 2022-10-20 till 6 132,4 mnkr, en ökning jämfört med kompletterad Mål och budget 2022 med 370,9 mnkr eller 6,4 procent.

Resultatmålet för 2023 är 107,4 mnkr, vilket motsvarar 1,8 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

	Ursprunglig MoB 2022	Kompletterad budget 2022	2023	2024	2025	2026
Intäkter budget 2022 och 2023	5 693 200	5 761 500				
Skatteprognos oktober 2022			6 132 400	6 506 200	6 808 200	7 122 700
Skillnad i prognos jämfört med föregående år			370 900	373 800	302 000	314 500
Skillnad i procent jämfört med föregående år			6,4%	6,1%	4,6%	4,6%
Budgeterat resultat	166 100	166 400	107 400	130 100	204 200	213 700
Budgeterat resultat, %	2,9%	2,9%	1,8%	2,0%	3,0%	3,0%
Budgeterat finansnetto	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Totalt ofördelat inkl budgeterat resultat	5 541 100	5 609 100	6 039 000	6 390 100	6 618 000	6 923 000

6.1 Resultatprognos

	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Verksamhetens intäkter	1 673	1 420	1 440	1 460	1 480	1 500
Verksamhetens kostnader	-6 436	-6 957	-7 236	-7 619	-7 839	-8 133
Avskrivningar	-154	-160	-190	-210	-235	-265
Verksamhetens nettokostnader	-4 918	-5 697	-5 986	-6 369	-6 593	-6 897
Skatteintäkter	4 216	4 440	4 690	4 903	5 105	5 308
Generella statsbidrag och utjämning	1 316	1 409	1 443	1 603	1 703	1 815
Verksamhetens resultat	614	152	146	137	215	226
Finansiella intäkter	19	18	20	20	20	20
Finansiella kostnader	-10	-4	-60	-28	-31	-32
Resultat efter finansiella poster	623	166	107	130	204	214
Extraordinära poster	-	-	-	-	-	-
Årets resultat	623	166	107	130	204	214

Tabellen redovisas i miljoner kronor

6.2 Balansprognos

	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar	4 116	4 404	4 801	5 022	5 226	5 153
Förråd och lager (inkl MEX)	225	105	129	97	65	38
Likvida medel	1 255	1 254	1 254	1 254	1 254	1 254
Kortfristiga fordringar	828	620	600	560	560	560
S:a omsättningstillgångar	2 308	1 979	1 983	1 911	1 879	1 852
S:A TILLGÅNGAR	6 424	6 383	6 784	6 933	7 105	7 005
SKULDER OCH EGET KAPITAL						
EGET KAPITAL	3 316	3 481	3 588	3 718	3 921	4 135
Avsättningar	716	799	954	1 037	1 077	1 121
Kortfristiga skulder	1 681	1 420	1 634	1 786	1 978	2 175
Långfristiga skulder	711	682	608	391	128	-426
S:A SKULDER	2 393	2 103	2 242	2 178	2 107	1 749
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	6 424	6 383	6 784	6 933	7 105	7 005

Tabellen redovisas i miljoner kronor

6.3 Finansieringsanalys

	Bokslut 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2024	Budget 2026
Den löpande verksamheten						
Årets resultat	623	166	107	130	204	214
Avskrivningar	154	160	190	210	235	265
Förändring pensionsskuld	93	83	155	83	39	44
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	3	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	-147	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	190	0	0	0	0	0
Kassaflöde löpande verksamhet	916	409	451	423	478	522
Investeringsverksamheten						
Investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar	-313	-448	-587	-431	-439	-192
Exploateringsverksamhet	0	-13	129	145	144	143
Avyttring av finansiella tillgångar	0	0	0	0	0	0
Förvärv av finansiella tillgångar	-61	0	0	0	0	0
Kassaflöde investeringsverksamhet	-374	-460	-458	-286	-295	-49
Finansieringsverksamhet						
Ökning/minskning skuld	4	-29	-74	-217	-263	-554
Ökning/minskning långfristig fordran	5	0	0	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	0	80	80	80	80	80
Kassaflöde finansieringsverksamhet	8	51	6	-137	-183	-474
Årets kassaflöde	550	0	0	0	0	0
Årets kassaflöde	550	-1	0	0	0	0

Tabellen redovisas i miljoner kronor

7. Regler för ekonomi- och verksamhetsstyrning

7.1 God ekonomisk hushållning

I enlighet med kommunallagen ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Fullmäktige har beslutat om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen, riktlinjen finns på kommunens hemsida. Nämnder och styrelse ska förhålla sig till riktlinjerna så att verksamheten över tid bedrivs ändamålsenligt och bidrar till en hållbar utveckling och en god ekonomisk hushållning ur ett helhetsperspektiv.

Enligt lag om kommunalbokföring och redovisning (2018:597) ska förvaltningsberättelsen i årsredovisningen innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna har uppnåtts och följts. Förvaltningsberättelsen ska även innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. För privata utförare, det vill säga de som inte utgör ett kommunalt koncernföretag, ska information lämnas om sådana förhållanden som är av väsentlig betydelse för kommunens verksamhet eller ekonomi.

God ekonomisk hushållning i Haninge kommun innebär att finansiella strategiska mål formuleras, beslutas och uppnås samt att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsenligt och effektivt.

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Konkurrens är ett verktyg för att få ut mesta möjliga service för kommunens resurser. Det innebär att systematiskt pröva om andra än kommunen själv kan driva en offentligt finansierad verksamhet med samma eller bättre kvalitet till samma eller lägre kostnader. Det kan också bidra till en ökad valfrihet för medborgare och kunder. Undantag är uppgifter som omfattar myndighetsutövning och verksamheter som enligt gällande lagar inte kan konkurrensutsättas. Det finns även vissa interna gemensamma tjänster som alltid ska tillhandahållas av kommunen (se kapitel 7.3).

Konkurrensneutralitet ska råda mellan interna resultatenheter och externa utförare. En huvudprincip är att interna resultatenheter som konkurrerar med externa producenter (privata, kooperativa eller föreningsdrivna) ska ha samma förutsättningar och villkor som dessa. Inga fria nyttigheter ska finnas. Därför har interna tjänster prissatts och kostnader fördelats. Den verksamhet som använder tjänsten ska bära kostnaden. Kommunen använder två former av konkurrens:

- Upphandling
- Kundvalssystem (LOV) eller pengssystem

Upphandling

Södertörns upphandlingsnämnd har genom verksamheten Upphandling Södertörn det övergripande ansvaret för genomförandet av upphandlingar samt att detta sker i enlighet med gällande lagar och antagna styrdokument. Upphandlingsverksamheten ska genomföras professionellt och leda till goda affärer till nytta för kommunens verksamheter och medborgare. Upphandling sker genom samverkan mellan verksamheten och Upphandling Södertörn där båda parterna bidrar med sina respektive kompetenser. Vid upphandling ska kommunens verksamheter och Upphandling Södertörn tillsammans sträva efter att integrera ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner för att främja en hållbar utveckling.

I syfte att bli en starkare köpare och därigenom skapa möjligheter för ekonomiskt och kvalitativt bättre affärer ska Haninge kommuns upphandlingar inte bara samordnas internt utifrån en helhetssyn utan även, där så bedöms som möjligt av Upphandling Södertörn, samordnas med såväl egna kommunala bolag som med Nynäshamns kommun och dess kommunala bolag. Även samordning med andra kommuner eller bolag på Södertörn är positivt.

Kommunen har genom upphandling Södertörn tecknat ramavtal med leverantörer inom många områden. Syftet med att ingå ramavtal och övriga avtal är att säkerställa leverans av de varor och tjänster som behövs i verksamheten. Leverans ska ske med rätt kvalitet med hänsyn till miljö och till ett bra pris med tydliga villkor för leverans, garanti och reklamation. Om det finns ett gällande avtal för det aktuella inköpsbehovet ska beställning/avrop ske från det avtalet. En hög grad av köp från avtal (avtalstrohet) visar på att kommunen är en trogen köpare och genom att kunna visa har vi skapat möjligheter för att göra bättre framtida affärer och en god cirkel skapas.

Upphandlade avtal, ramavtal och övriga avtal, finns tillgängliga i en avtalsdatabas som återfinns via intranätet. Det finns inte ramavtal eller övriga avtal som täcker alla behov. I de fall där avtal saknas har därför förvaltningarna rätt att genomföra direktupphandlingar. Riktlinjer för hur direktupphandling genomförs och återspeglar finns på intranätet och i gällande styrdokument.

Mellan kommunerna har det arbetats fram ett basutbud av varor, tjänster och entreprenader som Södertörns upphandlingsnämnd genom Upphandling Södertörn får i uppdrag att säkerställa. Genomförande och vidmakthållande av basutbudet ingår i grundavgiften för Haninge respektive Nynäshamns kommun.

Utöver basutbudet finns det fortlöpande behov av genomförande av upphandlingar, exempelvis behov till en specifik förvaltning eller verksamhet inom en förvaltning av exempelvis varor, tjänster eller entreprenader. Dessa behov ska bära sina egna kostnader för upphandling. Sådana behov kan exempelvis avse upphandling av byggentreprenader för ny-, om- eller tillbyggnad, köp av verksamhetsdrift, specifika konsultinsatser, lokalvård, köp av IT-stöd och IT-system, enstaka köp av inventarier eller köp av investeringsliknande karaktär eller andra verksamhetsspecifika behov. Kostnader för genomförande av dessa upphandlingar är inte inkluderade i den årliga avgiften och kommer således att debiteras verksamheten i separat ordning.

Kundvalssystem (LOV) eller pengssystem

En konkurrensform är kundval eller valfrihetssystem. Konkurrensen sker mellan olika utförare oavsett om de är kommunala eller privata. Det handlar om tjänster och verksamheter som är individrelaterade, t.ex. förskola, grundskola, äldreomsorg samt handikappomsorg. Det är den enskilde individen eller kunden som väljer utförare av tjänsten. Kundvalssystem kan ske med eller utan checkar.

Lag om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Vid upphandling enligt LOV är priset fastställt på förhand och utförare konkurrerar med kvalitet. Haninge tillämpar LOV i till exempel hemtjänst för äldre och inom socialtjänsten.

Ett system med elevpeng fastställt årligen av fullmäktige tillämpas för förskolor och grundskolor.

Elevpeng 2023

Kommunfullmäktige fastställer årligen elevpengen till förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och grundskola i samband med beslut om Mål och budget. Syftet med elevpengen är att ge förutsättningar för ökad konkurrens och möjlighet till valfrihet för eleverna. Elevpengen omfattar för- och grundskoleverksamhet, oavsett huvudman, som har inskrivna elever från Haninge kommun. Internationella skolor omfattas också av elevpengen.

Prognosen för hur många barn och elever som beräknats inom respektive verksamhet är ett årsgenomsnitt baserat på kommunens befolkningsprognos, vilken ligger till grund för den budgettram som tilldelas barn- och förskolenämnden samt grundskolenämnden. Om antalet barn och elever blir fler än prognostiserat utgår ytterligare volymkompensation till berörd nämnd. Om barn och elevantalet omvänt blir lägre än prognosen ska berörd nämnd återlämna motsvarande anslag till kommunfullmäktiges reserv.

För 2023 fastställs nedanstående elevpeng och en jämförelse med elevpengen för 2022 enligt tabell nedan. I elevpengen ingår inte de specialdestinerade statsbidrag som finns att söka i syfte att öka lärartätheten och minska klasserna i lågstadiet. Det riktade strukturbidraget för nyanlända är utöver den ordinarie elevpengen och betalas ut enligt gällande regler.

Elevpeng 2023

Verksamhet	Elevpeng 2023	Förändring i % elevpeng	Jmf 2022 grundbidrag	Förälda- avgift (kr)	Prognos volym
Pedagogisk omsorg					
1-3 år	122 382 kr	5,4%	5,4%	12 470 kr	133
4-5 år	104 064 kr	5,4%	5,4%	9 350 kr	87
6-9 år	42 432 kr	5,4%	5,4%	7 080 kr	-
Förskola					
Allmän förskola	34 579 kr	7,7%	5,4%	2 338 kr	25
1-3 år	146 054 kr	7,7%	5,4%	12 470 kr	3 299
4-5 år	138 316 kr	7,9%	5,4%	9 350 kr	2 537
Fritidshem					
6-9 år	50 736 kr	6,3%	4,1%	7 080 kr	4 618
Grundskola					
År F-6	81 568 kr	7,5%	4,1%	- kr	9 051
År 7-9	115 001 kr	14,9%	4,1%	- kr	3 698
Övriga ersättningar					
Strukturbidrag för nyanlända	83 725 kr	0,0%	0,0%		300
Nattomsorg	63 640 kr	5,4%	5,4%	Se förskola	-

Beloppen redovisas i kronor och avser ersättning för helår

Elevpengen består av två delar: *lokalersättning* och *grundbidrag*.

- ✓ Lokalersättningen baseras på kommunens budgeterade och genomsnittliga självkostnad per individ för lokalhyror inom respektive verksamhetsform.

- ✓ Om förändringen av elevpengen är högre än ökningen av grundbidraget beror det på att lokalkostnader för egen kommunal verksamhet är större per capita än ökningen av grundbidraget och tvärtom om förändringen av elevpengen är lägre än ökningen av grundbidraget.
- ✓ Grundbidraget är den del av elevpengen som finansierar verksamheten exklusive lokaler. Eftersom grundbidraget är den del av ersättningen som går till verksamhet, redovisas förändringen jämfört med föregående år särskilt i tabellen ovan. Elevpengen betalas ut med 1/12-del varje månad. Om familjedaghem eller förskola själv tar in föräldraavgift, reduceras beloppen enligt avgiftskolumnen i tabellen ovan.

Momskompensation med 6 procent baserad på elevpengen, alternativt 18 procent på lokalkostnaden och 5 procent på övriga kostnader, tillkommer till huvudman annan än kommunen. Denna momskompensation återsöker kommunen vilket gör att det blir konkurrensneutralt.

För enheter i egen kommunal verksamhet görs ett avdrag från elevpengen för att finansiera den del av de centrala kostnaderna inom utbildningsförvaltningens som enbart avser den egna kommunala verksamheten. För andra anordnare ligger således ersättning för motsvarande kostnader i den elevpeng som utbetalas.

För barn i behov av särskilt stöd gäller att det till ansökan om ersättning ska biläggas underlag som styrker barnets eller elevens behov. Om stöd beviljas upprättas ett beslut individuellt för varje barn eller elev mellan anordnaren och kommunen. Ersättningen ligger utanför elevpengen.

Grundsärskolans tilläggsanslag ligger utanför elevpengen. Skolskjuts genom SL:s linjetrafik eller motsvarande omfattas inte av elevpengen, ej heller skolskjuts anordnad genom entreprenad (skolbuss, taxi, båt).

7.3 Program för uppföljning och tillsyn av privata och kommunala utförare

Kommunallagen har förändrats för att uppföljning och kontroll av privata utförare ska förbättras samt för att förbättra allmänhetens insyn. I kommunallagen stadgas att kommuner och landsting får överlämna vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag, ett handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening, en stiftelse eller en enskild individ. Exempel på tjänster som överlämnats till privata utförare i Haninge är hemtjänst, daglig verksamhet, ledsagar- och avlösarservice och familjerådgivning samt skolskjuts.

Förändringen innebär att kommunfullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare. Program för uppföljning och tillsyn av privata utförare i Haninge kommun innehåller mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Det innehåller även:

- Hur uppföljning ska ske.
- Hur allmänhetens insyn garanteras i verksamhet som lämnats över till en privat utförare.

Programmet omfattar all verksamhet som tydligt riktar sig och rör invånarna. Det kan handla om hela verksamheter (till exempel särskilda boenden för äldre, gator och parker, fastighetsförvaltning) eller delar av en verksamhet (till exempel städning inom skolan).

Programmet gäller också för kommunens helägda bolag, Haninge Bostäder AB och Tornberget AB, särskilt vad avser allmänhetens insyn. Programmet omfattar inte fristående förskolor och enskilda skolor eftersom de är egna huvudmän, och deras verksamhet regleras genom tillståndsgivning.

Haninge kommuns program är en del av kommunens övergripande styrning och ingår i fullmäktiges årliga mål- och budget. Programmet gäller för mandatperioden till och med 2024.

Programmet gäller både privata och kommunala utförare. Alla tjänster som kommunen tillhandahåller ska hålla likvärdig kvalitet, oavsett om de utförs av egen verksamhet eller privata utförare. När det anges ”privata utförare” i programmet så omfattas även egen verksamhet.

Privat utförare definieras i kommunallagen som en juridisk person eller enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet. En privat utförare är en privat aktör utan kommunalt ägande. Det kan vara olika företagsformer som aktiebolag, stiftelser, ekonomiska föreningar, enskilda föreningar, idéburna organisationer eller kooperativa föreningar.

Privata aktörer kan bli utförare av en kommunal angelägenhet genom att:

- Vinna en offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU),
- Kvalificera sig för att ingå i ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV)
- Vinna en offentlig upphandling inom områdena vatten, energi, transport och posttjänster (LUF) eller
- Sälja enstaka tjänster till kommunen genom direktupphandling.

Med kommunal angelägenhet avses ”angelägenhet av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller kommunens medborgare”.

Ansvarsfördelning mellan kommunstyrelsen, nämnder och bolag

Ansvarsområden för kommunstyrelsen, Södertörns upphandlingsnämnd och nämnderna anges i respektive reglemente. Bolagens ansvar definieras bland annat i ägardirektiven.

I regelverk inom upphandling och inköp (upphandlingspolicy med riktlinjer) anges vad Södertörns upphandlingsnämnd och den upphandlande nämnden ansvarar i upphandling och avtalsuppföljning. Regelverket finns på intranätet.

Södertörns upphandlingsnämnd ansvarar för att avtalen innehåller regler om att utföraren ska lämna information om verksamheten vid begäran. Det vill säga regler för att allmänhetens insyn garanteras i verksamhet som lämnats över till en privat utförare.

Allmänhetens insyn

Kommunen ska i avtal med privata utförare tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnats över till en privat utförare.

Utföraren ska kunna lämna information när kommunen begär det. Informationen ska göra det möjligt för allmänheten att få insyn i hur uppdraget utförs. Nämnden ska i sin begäran precisera vilken information som efterfrågas. Enskilda personer kan inte begära att få information genom att hänvisa till detta program.

Informationen som begärs in från privata utförare ska ha koppling till upphandlingen och verksamheten.

Information om resultat på hemsidan

Enligt kommunallagen ska enskilda medborgare kunna välja utförare. För att detta ska kunna göras, måste den ansvariga nämnden informera om samtliga utförare som bedriver en verksamhet. Informationen ska vara saklig, tillgänglig, informativ och överskådlig. Huvudsakligen ska detta ske på kommunens webbplats.

7.4 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om regler för resultatenheter samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter.

Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för ekonomi, verksamhet och kvalitet. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa kommungemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan i interna kommungemensamma tjänster (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive krav och inkassohantering
- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information och kommunikation
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

7.5 Lokalförsörjning

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen. Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet.

Tornberget ska vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunfullmäktige beslutat om en modell för investeringsprocessen i kommunen.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede).

Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut vilka normalt ska fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet.

Om ett lokalbehov ska lösas genom inhyrning eller genom att privata intressenter ska bygga och driva verksamheten ska detta normalt beslutas innan programskedet startas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Samtliga beställningar, även mindre verksamhetsanpassningar skall godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen tillsammans med berörd förvaltningschef. Eventuella kapitalkostnader alternativt förändrade driftkostnader (hyra) belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

7.6 Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/ styrelse. Genom att delegera ansvaret ut i tjänstemannaorganisationen, utförs arbetsuppgifterna på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste se över och uppdatera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat, använt, tagit en vara eller tjänst i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning. Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

7.7 Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Kommunen budgeterar med ett resultat om minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag enligt rekommendationer från Sveriges Kommuner och Landsting. Resultatmålet är en nivå som Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderar för att kommunen ska behålla värdet på sina anläggningstillgångar, möjliggöra självfinansiering av investeringar och för att ha en marginal för oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsminskningar.

När kommunfullmäktige fattat beslut om mål och budgetramar har respektive nämnd i uppgift att upprätta en detaljbudget uppdelad på intäkter och kostnader. Det ingår i nämndernas uppdrag att utveckla sin verksamhet utifrån sin budget och att anpassa sin ekonomi och sin verksamhet för att uppfylla fullmäktiges mål, politisk plattform samt kommunövergripande program. Respektive nämnd kan ha en egen reserv för att kunna parera oförutsägbara merkostnader eller avvikelser i förhållande till satta mål. Reserven disponeras då av nämnden som beslutar om och när reserven ska användas.

Nämndens detaljplanering inklusive budget och strategier för att uppfylla fullmäktiges mål (Strategi och budget) beslutas av nämnden senast den 31 oktober. Därefter ska verksamheternas detaljbudget läggas in i budgetverktyget i Hypergene. Nämndens strategier och förvaltningarnas åtaganden och aktiviteter ska också läggas in i Hypergene. Kommunens hela budget och verksamhetsplanering ska vara registrerad och avstämd i ekonomisystemet senast 31 januari. Kommunens budget är drift- och investeringsbudget som finns totalt för hela kommunen och per nämnd. Driftbudgeten avser löpande kostnader och intäkter (nettoförbrukning) och ska budgeteras ner på enhets-/ansvarsnivå.

Kommunens nämnder har ett ekonomi-och verksamhetsansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret för att uppfylla den politiska ledningens vision och fullmäktiges mål. Grundprincipen är att nämnderna för med sig hela eller del av över- eller underskott avseende ekonomi till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott har uppstått. Nämndens behov av resultatöverföring ska motiveras.
- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst har motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk eller belasta i kommande årsbudget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) ska användas på ett sätt som bidrar till effektiv verksamhet och resursanvändning samt till uppfyllelse av fullmäktiges mål.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.
- Om en nämnd har underskott ska detta återbetalas, d.v.s. belasta nämndens budget, under kommande år. Maximalt antal år att dela upp underskott är tre år, efter beslut

fattat av fullmäktige.

Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag under innevarande budgetår i princip inte att beviljas. Det gäller både drift- och investeringsbudget.

Tekniska ramjusteringar under löpande verksamhetsår

Kommunstyrelsen kan besluta om tekniska ramjusteringar mellan nämnder och styrelse under innevarande budgetår. Sådana ramjusteringar kan inte innebära att kommunens totala ram utökas. Kommunstyrelsen kan även ramjustera avseende elevpengssystemet till fullmäktiges reserv.

Kommunstyrelsens driftbudgetreserv

I enlighet med kommunallagen ska kommunstyrelsen leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållen annan nämnd, såsom omfördelning av medel mellan nämnder i enlighet med ramar som föreskrivs i Mål och budget. Omfördelning av kommunstyrelsens reserv kan ske under följande förutsättningar:

- Kommunfullmäktige har avsatt medel för budgetåret till kommunstyrelsens reserv.
- Syftet med kommunstyrelsens reserv ska definieras i respektive års Mål och budget i kapitel ekonomiska driftramar per nämnd och bolag.
- Beviljade medel från reserven ska användas på ett sätt som bidrar till samordning av kommunstyrelsens övergripande uppdrag enligt ovan.
- Beviljade medel ur reserven ska föregås av framskrivning av behov i förhållande till reservens syfte samt formellt beslutas av kommunstyrelsen. Om medel ska fördelas till en annan nämnd ska beslut i kommunstyrelsen föregås av nämndbeslut.

Investeringsbudget

Kommunens investeringsbudget fördelas per nämnd och ligger till grund för sådana inköp som redovisningsmässigt betraktas som materiella anläggningstillgångar. Varje nämnd beslutar själv vilka investeringsmedel som ska äskas och hur investeringsbudgeten ska fördelas om inte kommunfullmäktige beslutat annat. Investeringsbudgeten kan vara riktad till specifika investeringsprojekt eller som en gemensam budgetpost. Varje projekt som tilldelas investeringsmedel får ett projektnummer som alltid ska användas när kostnader och intäkter bokförs för investeringen.

I kommunen ska investeringsbudget för inköp som uppfyller kriterierna ovan finnas. Om investeringsbudget inte finns måste inköpet ändå bokföras som en investering. Inköp får inte belasta driften i de fall kriterierna för materiell anläggningstillgång uppfylls. Om investeringsbudget saknas eller är förbrukad, men verksamheten ändå bedömer att de behöver göra inköp sin klassificeras som en anläggningstillgång måste det finnas ett prognostiserat överskott i driftbudgeten motsvarande hela investeringens storlek.

Materiell anläggningstillgång

En materiell anläggningstillgång är en fysisk tillgång såsom till exempel markreserv, standardförbättringar i annans fastighet, gator, parker, maskiner, inventarier och fordon

Inköp i Haninge kommun är en materiell anläggningstillgång och därmed en investering, när den uppfyller samtliga av följande kriterier:

- Tillgången har ett väsentligt anskaffningsvärde
- Belopp för inköpet ska överstiga 25 000 kr (exkl. moms)
- Det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna eller den servicepotential som har samband med innehavet kommer kommunen till del
- Anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt
- Tillgången är avsedd för stadigvarande bruk
- Tillgången har en nyttjandeperiod på minst tre år

Alla inköp avseende denna typ av varor som uppfyller kriterierna ovan, ska redovisas som materiell anläggningstillgång. Uppfylls inte kriterierna ska inköpet belasta driften, det vill säga kostnadsföras direkt.

Flera inköp av mindre värde kan ses som en investering om det finns ett naturligt samband. Naturligt samband innebär att det finns ett funktionellt eller fysiskt samband mellan inköpen. Samtliga kriterier ovan ska vara uppfyllda. Exempel på inköp som har ett naturligt samband och som ska aktiveras som anläggningstillgång är inköp av bord och stolar till ett konferensrum eller inredning till en nybyggd skola

Kapitaltjänstkostnader - Avskrivning och internränta

Kapitaltjänstkostnader avser kostnader för avskrivningar och internränta. När en investering är klar läggs en anläggningstillgång upp i ekonomisystemet och kapitaltjänstkostnaderna börjar belasta enheten månaden efter det att anläggningen tagits i bruk.

Under anläggningens nyttjandeperiod görs avskrivningar med lika stora belopp varje månad. Internränta beräknas månadsvis på anläggningens värde. Både avskrivning och internränta belastar enheten som gör investeringen som driftskostnader. Innan beslut om en investering tas ska kapitaltjänstkostnad alltid kalkyleras och beaktas i driftbudgeten under hela nyttjandeperioden.

Kommunen tillämpar komponentavskrivningar där det är tillämpligt, främst för investeringar inom byggnader, gator, vägar och markanläggningar. Komponentavskrivningar innebär att olika komponenter inom en anläggning skrivs av med olika avskrivningstider.

7.8 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschef ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls samt att nämnden bidrar enligt plan till måluppfyllelse. Förvaltningschef är skyldig att skyndsamt rapportera ekonomisk obalans eller verksamhetsrelaterade avvikelser till nämnd.

Om prognosen för året visar på ekonomiskt underskott eller risk för att nämnden inte kommer att bidra enligt plan till måluppfyllelse, ska åtgärdsförslag tas fram. Om politiskt beslut behövs för att hantera avvikelse eller obalans ska förvaltningen föreslå åtgärder till nämnd. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken

kostnadsbesparing, intäktsökning eller måluppfyllelse som kommer att säkerställas samt när den ekonomiska eller målrelaterade effekten kommer att få faktiskt genomslag.

Nämndens beslut om åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids eller åtaganden och aktiviteter avviker mot beslutade strategier och mål ska ansvarig förvaltningsledning vidta motsvarande åtgärder som krävs för att återställa balans i budget och verksamhet.

7.9 Uppföljning och återrapportering

Resultatuppföljning av ekonomi och mål samt analys av åtgärder vid avvikelser är en viktig del i styrningen och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter.

Eftersom målet med den kommunala verksamheten är att tillhandla hålla tjänster av god kvalitet och använda befintliga resurser effektivt måste styrningen ha en helhetssyn på ekonomi, prestationer, måluppfyllelse och kvalitet.

Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning ska följa kommunstyrelsens tidplan och anvisningar.

Fullmäktiges Mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsbokslut görs alla månader utom januari och juni. Dessa uppföljningar har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheternas prioriteringar (strategier) och aktiviteter.
- Nämnderna följer upp, analyserar och rapporterar ekonomiskt utfall och årsprognos. Fullmäktiges mål och uppdrag följs också upp tre gånger per år med årsprognos, delårsuppföljning 1 per april (tertiäl 1), delårsuppföljning 2 per augusti (tertiäl 2) och i nämndens årsredovisning.
- Nämndernas och bolagens delårsuppföljning 1 för januari till april 2022 (tertiäl 1) är en avvikelserapport. Syftet med tertialrapporten är tidigt identifiera problem och risker för att fullmäktiges mål och uppdrag inte kommer att uppfyllas för helåret. Om avvikelser upptäcks och beslut om åtgärd tas tidigt på året, är möjligheterna större att mål, nämndens strategier samt uppdrag uppnås. Avvikelse kan också avse ekonomiska förutsättningar.
- Nämndernas och bolagens delårsuppföljning 2 för januari till augusti (tertiäl 2) omfattar ekonomiskt resultat med prognos, resultat med prognoser för kommunfullmäktige mål, strategier och indikatorer samt strategiska, politiska uppdrag.
- Nämndernas och bolagens årsredovisning för januari till december omfattar ekonomiskt resultat, resultat och bedömning av kommunfullmäktige mål, strategier och indikatorer samt strategiska, politiska uppdrag.

- Utökat månadsbokslut för kommunen upprättas per 30 april. Denna uppföljning har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheternas strategier och aktiviteter. Utökningen jämfört med ett vanligt månadsbokslut består i sammanfattning av nämndernas och kommunstyrelsens utfall och prognos för investeringar samt avstämd balans- och resultaträkning för kommunen (ej sammanställd redovisning för hela koncernen, ej kassaflödesanalys och noter).
- Koncernens lagstadgade delårsrapport görs en gång årligen (per den 31 augusti). Fullmäktiges Mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat och uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten per augusti ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.
- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte. Uppföljning och analys är en viktig del i kommande års planering.
- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

